

ZATRZYMAĆ MŁODZIEŻ - CATCHING YOUTH

metody pracy w Europie Wschodniej i Północnej

Dobre praktyki zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki (Early School Leaving, ESL)

WSTĘP

DEFINICJA PRZEDWCZESNEGO KOŃCZENIA NAUKI (PKN/ESL)

PKN można zdefiniować jako brak ukończenia szkoły średniej, brak ukończenia szkoły obowiązkowej, brak kwalifikacji lub świadectwa ukończenia szkoły. Na poziomie UE stopa PKN jest określona przez odsetek ludności w wieku 18-24 lat z wykształceniem na poziomie gimnazjalnym lub poniżej, nie kontynuującej już nauki lub szkoleń.¹ Zatem osoby, które przedwcześnie zakończyły naukę w pierwszej kolejności absolwenci to osoby, które osiągnęły jedynie wykształcenie na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjum lub niepełne średnie na poziomie szkoły średniej poniżej 2 lat (w systemie brytyjskim: ISCED 0, 1, 2 lub 3c short²), a także ci uczniowie, którzy mają tylko wykształcenie zasadnicze zawodowe lub zawodowe, które nie prowadzi do uzyskania świadectwa na poziomie szkoły średniej (matury). Jest to robocza definicja przyjęta dla potrzeb tego dokumentu. Chociaż określenie "przedwcześnie kończenie nauki" obejmuje wszystkie formy kończenia nauki i szkoleń przed ukończeniem szkoły średniej lub równoważnych form kształcenia i szkolenia zawodowego, termin "osoby porzucającej szkołę" jest używany w znacznie bardziej ograniczonym znaczeniu: dotyczy przypadku porzucenia trwającego kształcenia ogólnego i zawodowego.

źródło: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52011SC0096>
„COMMISSION STAFF WORKING PAPER Reducing early school leaving”

-
1. Wnioski Rady nt. poziomów odniesienia w edukacji "Reference levels of European Average Performance in Education and Training (Benchmarks)", maj 2003. OECD definiuje osoby przedwcześnie kończące naukę jak osoby w wieku 20-24 lata, z wykształceniem poniżej średniego.
  2. Międzynarodowe Standardy Klasyfikacji w Systemie Edukacji, UNESCO 1997. ISCED 3 opisuje poziom wykształcenia średniego.

GŁÓWNE DANE STATYSTYCZNE

W 2015 r., średnio 11,0% młodych ludzi (w wieku 18-24 lat) w UE-28 to osoby przedwcześnie kończące edukację i kształcenie. Innymi słowy ci, którzy ukończyli co najwyżej gimnazjum i nie kontynuowali kształcenia lub szkolenia w 4-tygodniowym okresie przed przeprowadzonym badaniem. W artykule tym terminy "osoby przedwcześnie kończące" i "osoby przedwcześnie kończące naukę i szkolenia" są używane zamiennie.

Wśród państw członkowskich UE odsetek osób przedwcześnie kończących naukę w 2015 r. wahał się od 2,8% w Chorwacji (pamiętajmy, że dane te mają niską wiarygodność) do 20,0% w Hiszpanii (zob. Wykres 1).

Ogólny udział osób przedwcześnie kończących szkołę spadł w UE-28 o 2,9 punktu procentowego w latach 2010-2015. Należy zauważyć, że w przypadku wszystkich krajów przedstawionych na Wykresie 1 następuje przerwa w serii, ze względu na zmiany w klasyfikacji ISCED. Niemniej jednak, na tym szerokim poziomie, ostatnie dane pozostają porównywalne z wynikami z lat poprzednich. Wśród państw członkowskich UE największe spadki (w punktach procentowych) w latach od 2010 do 2015 w odniesieniu do liczby do osób przedwcześnie wycofujących się z nauki odnotowano w Portugalii, Hiszpanii, na Cyprze i w Grecji, a wszystkie te przypadki spadły powyżej 5,0 procent. Tak było także w przypadku Turcji i Norwegii spośród państw trzecich. Odsetek osób przedwcześnie wycofujących się z nauki wzrósł w latach 2010-2015 na Słowacji i w Luksemburgu (o 2,2 punktu procentowego), Czechach (1,3 punktu procentowego), Bułgarii i na Węgrzech (0,8 punktu procentowego), pozostając stosunkowo niezmiennym (+/- 0,5 punktu procentowego) w Szwecji, Estonii, Słowenii, Polsce i Rumunii.

W ramach strategii "Europa 2020" prawie wszystkie państwa członkowskie UE przyjęły swoje cele krajowe dla tego wskaźnika, i są one również przedstawione na Rysunku 1. Do 2015 r. odsetek osób przedwcześnie

porzucających naukę pozostawał już poniżej poziomu celu krajowego w 12 państwach członkowskich, był równy temu celowi w Słowenii, ale utrzymywał się powyżej poziomu celu krajowego w 14 państwach członkowskich; Wielka Brytania nie posiada celu krajowego.

Szczególnie w Rumunii wyraźna była różnica między najnowszym wskaźnikiem osób przedwcześnie rezygnujących z kształcenia i szkolenia a krajowym celem na rok 2020 (gdzie ostatnio zmierzony odsetek za rok 2015 wyniósł 7,8 punktu procentowego), zaś na Malcie osiągnięto rekordowe 9,8 punkty procentowe; wypada zauważyć, że w 2015 r. te dwa państwa członkowskie wraz z Hiszpanią odnotowały najwyższe wskaźniki przedwczesnego kończenia nauki szkolnej.

źródło: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Early_leavers_from_education_and_training

POWODY PRZEDWCZESNEGO KOŃCZENIA EDUKACJI

Przedwczesne porzucanie nauki powiązane jest z bezrobociem, wykluczeniem społecznym i ubóstwem. Istnieje wiele powodów, dla których niektórzy młodzi ludzie przedwcześnie odchodzą z systemu edukacji: problemy osobiste lub rodzinne, trudności w nauce lub niepewna sytuacja społeczno-gospodarcza. Do ważnych czynników należy tu także sposób kształtowania systemu edukacji, czy środowisko w poszczególnych szkołach.

POLITYKA W EUROPIE, STRATEGIE

Rozwiązywanie kwestii przedwczesnego kończenia edukacji

Większość Europejczyków spędza znacznie więcej czasu ucząc się, niż zakłada minimalny wymóg prawny. Odzwierciedlają to zapisy do szkół wyższych, a także zwiększenie udziału w szkolnictwie przedszkolnym i szersze uczestnictwo w inicjatywach uczenia się przez całe życie (lifelong learning) - na przykład dorośli wracający do systemu edukacji (patrz: przegląd

edukacji dorosłych) (adult education survey) - często w celu przekwalifikowania, nabycia nowych umiejętności lub zmiany ścieżki kariery zawodowej. Niemniej jednak, średnio jedno z dziesięciu dzieci przedwcześnie opuści szkołę, co ma wpływ na jednostki, społeczeństwo i gospodarkę.

W styczniu 2011 r. Komisja Europejska przyjęła komunikat zatytułowany "Walka z przedwczesnym porzucaniem nauki: kluczowy wkład do agendy Europa 2020" ("Tackling early school leaving: a key contribution to the Europe 2020 agenda") (COM (2011) 18 wersja ostateczna). Wskazano tam powody, dla których uczniowie decydują się na wcześniejsze opuszczenie szkoły w tym, na przykład, trudności w nauce, czynniki społeczne lub brak motywacji, wskazówek lub wsparcia - i przedstawiono informacje na temat istniejących i zaplanowanych działań mających na celu rozwiązanie tego problemu w całej UE.

(COM (2011) 18 wersja ostateczna). Wskazano tam powody, dla których uczniowie decydują się na wcześniejsze opuszczenie szkoły w tym, na przykład, trudności w nauce, czynniki społeczne lub brak motywacji, wskazówek lub wsparcia - i przedstawiono informacje na temat istniejących i zaplanowanych działań mających na celu rozwiązanie tego problemu w całej UE.

W 2014 r., Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego oraz Europejskie Centrum Rozwoju Szkolenia Zawodowego (CEDEFOP) [Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP)] wspólnie opublikowały raport dotyczący Zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki i szkoleń w Europie: strategię, politykę i środki zapobiegawcze (Tackling early leaving from education and training in Europe: strategies, policies and measures).

Strategia ramowa ET 2020

W maju 2009 r. Rada (Council) przyjęła ramy strategiczne dotyczące europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia. Określają one cztery cele strategiczne dotyczące kształcenia i szkolenia w UE: urzeczywistnianie uczenia się przez całe życie i mobilności; poprawa jakości i efektywności kształcenia i szkolenia; promowanie równości, spójności społecznej i aktywnego obywatelstwa; oraz zwiększanie kreatywności i innowacji (w tym przedsiębiorczości) na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia. Strategia wyznacza szereg poziomów odniesienia, które mają zostać osiągnięte do roku 2020, w tym założenie, aby udział osób przedwcześnie kończących edukację i szkolenia nie przekraczał 10%. Ten punkt odniesienia jest również jedną ze strategii "Europa 2020" i europejskiej strategii zatrudnienia.

źródło: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Early_leavers_from_education_and_training

PROJEKTY W EUROPIE WSCHODNIEJ I PÓŁNOCNEJ - WYSZCZEGÓLNIENIE WG PROBLEMÓW

Problem	Praktyka	
ogólne	Voluntary Labour Corps / Wolontariat pracowniczy	Poland
	Youth in Growth / Rozwój Młodości	Dania
	Training for all / Szkolenie dla wszystkich	Dania
	Creation of the Studentweb www.tudengiveeb.ee / Założenie Sieci Studenckiej	Estonia

PROJEKTY W EUROPIE WSCHODNIEJ I PÓŁNOCNEJ - WYSZCZEGÓLNIENIE WG PROBLEMÓW

Problem	Praktyka	
ogólne	Open Vocational College and Counselling and Guidance Centre (Open College) / Otwarty College Zawodowy oraz Centrum Poradnictwa (Open College)	Finlandia
	Youth Support Project in North Karelia / Projekt Wspierania Młodzieży w Północnej Karelii	Finlandia
	Petra Youth to Work and Education / Petra Młodzież Pracująca i Ucząca się	Finlandia
	Promotion of Primary Vocational Education Attraction / Promowanie Zasadniczego Szkolnictwa Zawodowego	Finlandia
	Volunteers for the Safety of People / Wolontariusze dla Bezpieczeństwa Ludzi	Litwa
	Volunteering a First Step towards a Successful Career / Wolontariat Pierwszy Krok w kierunku Udanej Kariery	Litwa
	Trust Yourself / Zaufaj Sobie	Litwa
	Coaching Project in Sandviken-Hofors / Projekt Coachingu w Sandviken-Hofors	Szwecja

Problem	Praktyka	
ogólne	Youth into Work W18-24 / Młodzież do Pracy W18-24	Szwecja
	Plug In / Włącz się	Szwecja
	Unga In	Szwecja
Mniejszości etniczne, imigranci	Retention Caravan / Zatrzymanie w Karawanie	Dania
	We Need all Youngsters / Wszyscy Młodzi są nam Potrzebni	Dania
	Hold On Tight Caravan / Trzymaj się	Dania
	Coaching Project in Sandviken-Hofors / Projekt Coachingowy w Sandviken-Hofors	Szwecja
Bezrobotni, osoby niepełnosprawne, byli więźniowie	Workplace for Youth / Miejsca pracy dla Młodzieży	Łotwa
	Coaching Project in Sandviken-Hofors / Projekt Coachingowy w Sandviken-Hofors	Szwecja
Problemy społeczne i emocjonalne	Development and Implementation of Support program for Disadvantaged Youth / Opracowanie oraz wdrożenie programu wsparcia dla młodzieży znajdującej się w niekorzystnej sytuacji	Łotwa
Niepełnosprawności funkcjonalne	Training of Unemployed and Job Seekers in Latvia / Szkolenia dla Bezrobotnych i Osób Poszukujących Pracy na Łotwie	Łotwa

Problem	Praktyka	
<p>Dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych</p>	<p>Innovations 15, Testing and Implementation of New Methods of Early Social Intervention and Preventing Social Exclusion of the Youth above 15 Years Old / Innowacje 15, Testowanie i wdrażanie nowych metod wczesnej interwencji społecznej i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 lat</p>	<p>Polska</p>
<p>Uzależnienia, konflikty z prawem, matki samotnie wychowujące dzieci</p>	<p>Second Chance School / Szkoła Drugiej Szansy</p>	<p>Polska</p>
<p>Nastolatki po opuszczeniu centrum socjoterapii</p>	<p>A Bridge to the Future, The MOST Program / Most do Przyszłości, Program MOST</p>	<p>Polska</p>

1. Dania

Od 2002 r. Dania inwestowała swoje zasoby w celu zmniejszenia liczby osób przedwcześnie kończących naukę (PKN) lub porzucających szkołę, szczególnie w systemie kształcenia i szkolenia zawodowego. Rząd wprowadził również różne środki wczesnej interwencji w przypadku przedwczesnego kończenia nauki i bezrobocia wśród młodzieży.

Wiele działań ma na celu nakierowanie uczniów w stronę kształcenia zawodowego (VET) i doradzanie uczniom podczas ich procesu kształcenia, a następnie poprowadzenie ich na rynku pracy. Ten trzeci element - wytyczne na rynku pracy - był najtrudniejszy. System edukacji zawodowej VET nie zapewnia wystarczająco dużo miejsc praktyk zawodowych. Grupowe recenzje naukowe z zakresu przedwczesnego kończenia nauki (*Peer Review on Early School Leaving*) stwierdzają, że po zarejestrowaniu się w systemie szkolnictwa zawodowego VET szkoły są narażone na niezdolność do pracy z młodymi ludźmi, którzy często mają poważne problemy (trudności społeczne i emocjonalne, trudności w uczeniu się itp.). Dlatego też szkoły muszą być stosownie wyposażone, aby radzić sobie uczniami, którzy potrzebują dodatkowego wsparcia. Pewien odsetek młodych ludzi potrzebuje specjalnych programów szkoleniowych przystosowanych do ich umiejętności. Wiele firm nie jest przygotowanych do przyjmowania praktykantów, ponieważ ich profil jest zbyt wąski, aby objąć cały program szkoleniowy lub też nie chcą one pracować z bardzo młodymi ludźmi³.

Aby zwiększyć poziom wykształcenia i zwiększyć szanse na zatrudnienie młodzieży, w duńskich miastach Hjørring, Broenderslev i Frederikshavn wprowadzono projekt "Rozwój Młodzieży" (tabela 1. Projekt "Rozwój Młodzieży"). Projekt Rozwój Młodzieży miał na celu pomóc grupie 400 młodych ludzi w wieku od 18 do 25 lat. Umożliwienie odbywania szkolenia w miejscu pracy daje młodym ludziom szansę zapoznania się z różnego rodzaju opcjami szkoleniowymi. Innym związanym z projektem celem było nabycie przez uczestników osobistych i społecznych umiejętności, których potrzebują, aby pomyślnie żyć. Wyjątkową jakością projektu stanowi jego grupa docelowa młode osoby nieuczące się i niepracujące, tzw. NEETs. Jest to jeden z nielicznych projektów finansowanych z EFS, które skierowane były do młodzieży, która nie była zatrudniona, nie kształciła się i nie szkoliła w okresie 2007-2013.

---

3. Komisja Europejska. *Peer Review on Early School Leaving*, 15 March 2013, Brussels. Draft Report. 2013, str.16

Nazwa projektu	Rozwój Młodzieży / Youth in Growth
Grupa docelowa	Młodzież, młode osoby nieuczące się i niepracujące - NEETs
Działania	Kursy mające na celu poprawę kwalifikacji młodzieży, coaching, nadzór, tworzenie sieci koordynatorów, budowanie partnerstwa między edukacją, centrami zatrudnienia, radami biznesu i partnerami społecznymi.
Wyniki	Projekt znacząco przyczynił się do rozwoju gotowości edukacyjnej młodych ludzi. 73% absolwentów 3-miesięcznego kursu kontynuowało rozpoczętą lub planowaną działalność. Uczniowie byli ogólnie zadowoleni z programu nauczania, działań koordynatorów i nauczycieli. Zasadniczym kluczem do sukcesu projektu było ustanowienie sieci kontaktów wewnątrz i pomiędzy zespołami (prowadzonych przez koordynatorów).
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Dania
Informacje ogólne	<p>W trakcie projektu oferowano dwa rodzaje kursów. Krótki kurs trwający osiem tygodni pozwolił młodym ludziom pomyśleć o rodzaju szkoleń, które chcą podjąć. Dłuższe kursy trwały od 20 do 40 tygodni, kładły one szczególny nacisk na edukację i dały uczestnikom szansę na poprawienie ich ogólnych kwalifikacji.</p> <p>Koordynatorzy zapewnili indywidualny nadzór i monitorowali uczestników, gdy ci przystępowali do swoich programów. Pozostawali w kontakcie telefonicznym, na Facebooku czy podczas spotkań osobistych. Istotną rolę odgrywała relacja między koordynatorem, a młodą osobą. Szkolenie dotyczyło konkretnych problemów indywidualnych i pomogło opracować nowe, bardziej konstruktywne typy zachowań. Ponadto działania grupowe dały młodym ludziom poczucie przynależności i nauczyły ich, jak radzić sobie w sytuacjach społecznych.</p>

Tabela 1. Projekt Rozwój Młodzieży / Youth in Growth

Specjalnie zaprojektowane projekty zostały wdrożone w celu zmniejszenia liczby przypadków porzucania szkoły przez migrantów - *Zatrzymanie w Karawanie / Retention Caravan* (który ma być wspierany w latach 2014-2020, tabela 2. Projekt *Retention Caravan*) oraz *We Need all Youngsters* (Wszyscy Młodzi są nam Potrzebni) - (Tabela 3. Projekt *We Need all Youngsters*). Inicjatywy zostały sfinansowane przez rząd i Europejski Fundusz Społeczny jako działania na rzecz ulepszonego procesu uczenia się przez całe życie.

Nazwa projektu	Zatrzymanie w Karawanie / Retention Caravan
Grupa docelowa	Młodzież z mniejszości etnicznych
Działania	Zespoły mentorów; wspieranie rozwoju umiejętności nauczycieli; coaching, mentoring; rozwój współpracy z rodzicami; intensywna nauka
Finansowanie	Finansowanie krajowe, Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Dania
Informacje ogólne	<p>Zasadniczo, inicjatywa <i>Retention Caravan</i> dostarczyła szerokiej gamy materiałów i zasobów, których celem było zwiększenie motywacji i zdolności młodych ludzi do wyboru szkolenia zawodowego oraz zwiększenia wskaźnika pozostawania młodych ludzi w systemie podczas wstępnego kształcenia zawodowego.</p> <p>Projekt <i>Retention Caravan</i> oferował wsparcie dla szkół zawodowych i opracował szereg działań online oraz narzędzi, które mogłyby być wykorzystane do wspierania rozwoju zawodowego nauczycieli w celu uzdolnienia ich do udzielania pomocy młodym ludziom w odrabianiu prac domowych. Projekt oferował usługi coachingu i mentoringu oraz zachęcał do większej współpracy między rodzicami, zapewniając im wsparcie i umiejętności, których potrzebują, aby pomóc młodym ludziom w nauce.</p> <p>W ramach oferty oferowanej szkole funkcjonującej w systemie VET (szkolnictwa i kształcenia zawodowego) szkołom przydzielono dedykowanego koordynatora ds. retencji. Osoba ta była częścią zespołu projektu <i>Caravan Retention</i> i odwiedzała szkołę VET, aby mogła ona współpracować z instytucją VET na różne sposoby.</p>

Tabela 2. Projekt *Zatrzymanie w Karawanie / Retention Caravan*.

Nazwa projektu	Wszyscy Młodzi są nam Potrzebni / We Need all Youngsters
Grupa docelowa	Młodzież z mniejszości etnicznych, rodzice, instytucje edukacyjne
Działania	Grupy zadaniowe/Task Force, placówki/bazary pracy i edukacyjne, pomoc w pracach domowych (kawiarenki do odrabiania pracy domowej), kampanie informacyjne i rekrutacyjne, sieć wzorów do naśladowania, doradztwo dla wolontariuszy.
Finansowanie	Finansowanie krajowe, Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Dania
Informacje ogólne	<i>We Need All Youngsters</i> stworzył zespół młodych osób - wzorców do naśladowania - o korzeniach migrantów, które odniosły sukces w systemie edukacji i na rynku pracy. Te modelowe postaci podróżowały po kraju, omawiając własne doświadczenia z innymi młodymi ludźmi, imigrantami lub ich dziećmi i doradzały, jak wybrać i z powodzeniem ukończyć programy edukacyjne. Powstał także zespół tak zwanych "wzorców dla rodziców" - w celu wymiany doświadczeń między rodzicami.

Tabela 3. Projekt *Wszyscy Młodzi są nam Potrzebni / We need All Youngsters*

Projekt *Trzymaj się / Hold On Tight Caravan* prowadziło Ministerstwo Edukacji, zaś finansował EFS miał on zmotywować młodzież z mniejszości etnicznych do rozpoczęcia lub zakończenia szkolenia zawodowego w systemie VET. Projekt zarządzany jest w szkołach przez koordynatorów, którzy zapewniają indywidualne podejście do każdej młodej osoby zagrożonej porażką w szkole lub całkowitym jej porzuceniem (tabela 4. Projekt *Hold on Tight Caravan*).

Nazwa projektu	Trzymaj się / Hold On Tight Caravan
Grupa docelowa	Młodzież z mniejszości etnicznych, rodzice, instytucje edukacyjne
Działania	Centra odrabiania pracy domowej, mentoring, zaangażowanie rodziców, indywidualni nauczyciele dla każdego ucznia, nauczyciele wyposażeni w nowe metody nauczania oraz rozwinięte umiejętności pedagogiczne.
Wyniki	Ogółem wskaźniki porzucania szkoły i szkoleń spadły z 20% do mniej niż 15%, zaś dystans pomiędzy uczestnikami a etnicznymi duńskimi studentami zmniejszył się.
Finansowanie	Finansowanie krajowe, Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Dania
Informacje ogólne	<p>W Danii aż dwukrotnie większa liczba młodych ludzi ze środowisk mniejszości etnicznych porzuca edukację zbyt wcześnie, aby pozyskać przydatne kwalifikacje. Dotyczy to zarówno imigrantów z pierwszego, jak i drugiego pokolenia, a szczególnie obejmuje kształcenie zawodowe, w których wskaźnik porzucania szkoły może sięgać aż 60%. W odpowiedzi na to, projekt <i>Hold on Tight Caravan</i> stanowi platformę wsparcia dla wszystkich elementów procesu edukacji i szkolenia, tak, aby docelowo zwiększyć liczbę wywodzących się z mniejszości młodych ludzi, którzy otrzymali kwalifikacje szkolne. Inicjatywą zarządzali koordynatorzy ds. utrzymania (retention coordinators), którzy zapewniają skoordynowane podejście do każdej młodej osoby zagrożonej porzuceniem szkoły na poziomie oddolnym.</p>

Tabela 4. Projekt Trzymaj się / Hold On Tight Caravan

System poradnictwa dla młodzieży i dostępność 52 Ośrodków Poradnictwa dla Młodzieży w 98 miastach w Danii należą do mocnych stron duńskiego systemu. Ich prace wspierają przejście na poziom szkolnictwa średniego II stopnia i pomagają młodym ludziom znaleźć własną ścieżkę kariery

zawodowej. System koncentruje się na indywidualnych potrzebach studentów. Głównym celem Ośrodków Poradnictwa dla Młodzieży w Danii jest zapewnienie wytycznych edukacyjnych dla tych, którzy nie rozpoczęli kształcenia na poziomie szkoły średniej lub zawodowej, lub którzy porzucili system edukacji młodzieży⁴. System działa od 2004 roku. Głównym celem duńskiego rządu jest ułatwienie młodym ludziom podejmowania realistycznych decyzji dotyczących możliwości kształcenia i kariery - na ich rzecz i na rzecz dobra społeczeństwa jako całości⁵. Ośrodki Poradnictwa dla Młodzieży są finansowane przez gminy. Na poradnictwo dla młodzieży przeznaczają się rocznie około 82 mln EUR⁶.

Innym rodzajem ośrodków poradnictwa są Regionalne Ośrodki Informacyjne, które odpowiadają za wskazówki dotyczące przejścia z edukacji młodzieżowej do szkolnictwa wyższego. Głównymi grupami docelowymi Ośrodków Informacyjnych są: uczniowie programów edukacji młodzieżowej, młodzież i osoby dorosłe spoza systemu edukacji, którzy chcą przystąpić do programu szkolnictwa wyższego, uczniowie programów edukacji dla młodzieży o większej potrzebie wskazówek dotyczących wyboru kształcenia, zawodu i kariery. Regionalne centra poradnictwa koncentrują się na przejściu z poziomu edukacji młodzieżowej na poziom szkolnictwa wyższego. Organizują szeroki wachlarz działań edukacyjnych i poradnictwa zawodowego dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, w tym warsztaty, seminaria, targi kariery zawodowej oraz sesje doradztwa indywidualnego i grupowego. Działania te prowadzone są w szkołach. Regionalne ośrodki informacyjne współpracują z instytucjami edukacyjnymi młodzieży, a zwłaszcza w odniesieniu do młodzieży z dużą potrzebą poradnictwa.

---

4. Duńskie Ministerstwo Edukacji. *Youth Guidance Centres*. Internet: [www.uvm.dk / Education/ Educational and vocational guidance/ Youth Guidance Centres](http://www.uvm.dk/Education/Educational%20and%20vocational%20guidance/Youth%20Guidance%20Centres).

5. Europejska Platforma Inwestowania w Dzieci. *Youth Guidance Centres*. Internet: [www.europa.eu/ European Platform for Investing in Children/ Practices that Work/ Practice User Registry/ Youth Guidance Centres](http://www.europa.eu/EuropeanPlatformforInvestinginChildren/PracticesThatWork/PracticeUserRegistry/YouthGuidanceCentres)

6. Komisja Europejska. *Peer Review on Early School Leaving, 15 March 2013, Brussels. Draft Report*. 2013, str.26.

W kontekście projektu *Szkolenie dla wszystkich, Faza 1 UTA1 (Training for all, Phase 1 UTA1)* warto wspomnieć w koncepcji otwierania drzwi dla młodzieży, aby wchodziła na rynek pracy (tabela 5. *Projekt Szkolenie dla wszystkich, Faza 1 UTA1*).

Nazwa projektu	Training for all, Phase 1 UTA1 / Szkolenie dla wszystkich, Faza 1 UTA1
Grupa docelowa	Uczniowie i studenci VET, instytucje VET, NEETs
Działania	Kampania informacyjna, tworzenie sieci, grupy robocze wśród instytucji VET i firm biznesowych, grupa zadaniowa/task force, szkolenia personelu, katalogowanie możliwości biznesowych i edukacyjnych na Bornholmie, stworzenie e-platformy, programy rozwoju osobowości dla studentów, staże.
Wyniki	Kryterium sukcesu było osiągnięcie rządowego celu rządu zakładającego, że 95% osób w danej klasie uczestniczyło w co najmniej jednym szkoleniu dla młodzieży. W 2008 r. liczba ta dla Bornholmu wynosiła 84%, a do roku 2012 wzrosła do 94%. Wygląda na to, że ta pozytywna tendencja się utrzyma. Grupa młodych ludzi (15-24 lat) będących poza systemem edukacji, zmniejszyła się o około 200.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Wyspa Bornholm, Dania
Informacje ogólne	Celem projektu było zbudowanie lepszych warunków prowadzenia działalności gospodarczej na duńskiej wyspie Bornholm oraz usprawnienie systemu edukacji i szkoleń na wyspie w celu zapewnienia, aby młodzi ludzie z Bornholmu w wieku 15-24 lat otrzymywali szkolenie po opuszczeniu szkoły. Projekt miał wiele podprojektów działających na różnych płaszczyznach i poziomach (w tym politycznym). W realizację projektu zaangażowało się wiele zainteresowanych stron.

Tabela 5. Projekt *Training for all, Phase 1 UTA1*

Dla duńskiej aktywnej polityki rynku pracy istotna jest wczesna interwencja. Ponadto, młodzi ludzie, którzy doświadczają bezrobocia, mają określone prawa. Zgodnie z zasadą ogólną, osoba bezrobotna odbędzie osobistą rozmowę w pierwszym tygodniu od zgłoszenia się jako osoba bezrobotna - w biurze pośrednictwa pracy. Wywiad taki to punkt wyjścia dla dostosowanego i zintegrowanego wysiłku podejmowanego przez służby ds. zatrudnienia w celu zapewnienia takim osobom wejścia lub powrotu do systemu edukacji lub zatrudnienia. Wszyscy młodzi i bezrobotni otrzymają aktywną ofertę w ciągu miesiąca od zgłoszenia się jako osoba bezrobotna⁷. Warto zauważyć, że finansowanie z EFS jest bardzo małą częścią finansowania działań związanych z zatrudnieniem wśród młodzieży w Danii, ponieważ największy udział pochodzi z finansowania krajowego.

2. Estonia

Estonia wdrożyła kilka projektów z dziedziny kształcenia zawodowego (Kształcenie zawodowe w zakresie treści edukacyjnych, Promowanie edukacji zawodowej), kształcenia ogólnego (Materiały szkoleniowe dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli edukacji ogólnej na lata 2008-2014, Podnoszenie jakości edukacji ogólnej za pomocą systemu ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej) oraz usług doradztwa przez całe życie (Rozwój usług wspierających karierę zawodową) - finansowanych przez Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego⁸. Młode osoby nieuczące się i niepracujące, NEETs, nie były pierwotną grupą docelową w ramach tych projektów, ale korzystają one pośrednio z wyników projektów.

---

7. Komisja Europejska. *Peer Review on Early School Leaving, 15 March 2013, Brussels. Draft Report.* 2013, str.28.

8. Sihtasutus Innove. *Projects Funded by the European Social Fund (ESF) and the European Regional Development Fund (ERDF).* Internet: [www.innove.ee/Homepage /Organization/International Cooperation/Projects Funded by the European Social Fund \(ESF\) and the European Regional Development Fund \(ERDF\)](http://www.innove.ee/Homepage/Organization/InternationalCooperation/ProjectsFundedbytheEuropeanSocialFund(ESF)andtheEuropeanRegionalDevelopmentFund(ERDF))

Jednym z programów specjalnie zaprojektowanych, aby zapobiec wczesnemu porzuceniu nauki pobieranej w systemie VET, był program KUTSE, inaczej znany jako inicjatywa "back-to-school" (powrót do szkoły). Program był finansowany zarówno z budżetu EFS, jak i budżetu państwa, a działania miały miejsce w latach 2010-2013. Celem programu było umożliwienie osobom, które zrezygnowały z kształcenia zawodowego, wznowienie takiej nauki i zdobycie lub podniesienie kwalifikacji, a tym samym skorzystanie z lepszych możliwości na rynku pracy. W 2010 r. w programie uczestniczyło dziewięć instytucji kształcenia zawodowego i 40 studentów; do wiosny 2011 r. było już 57 uczestników. W 2011 r. otwarto również program dla nisko wykwalifikowanych osób dorosłych, ponieważ program nie mógł dotrzeć do liczby studentów, którzy opuścili system edukacji. Osiągnięcie słabych wyników ilościowych w zakresie wypełnienia sfinansowanych miejsc w programie nauki oraz fakt, że proces porzucania systemu edukacji trwał nadal sprawiły, że program uznano za nieskuteczny. Jednak program KUTSE nauczył dwóch ważnych lekcji. Po pierwsze, należy wprowadzić specjalne środki w celu przekonania i zmotywowania młodzieży do ukończenia szkół i szkoleń zawodowych. Po drugie, instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego muszą uznać swoją rolę w pomaganiu osobom potencjalnie zamierzającym porzucić naukę w podnoszeniu świadomości potrzeby posiadania umiejętności i ukończenia edukacji.

Jeśli chodzi o szkolnictwo wyższe, było i nadal jest kilka inicjatyw, które są przeprowadzane w celu pomocy studentom i zapobiegania przedwczesnemu kończeniu przez nich nauki, gdy już zapiszą się na wyższą uczelnię. Jedną z takich inicjatyw jest program *Primus* wspierany przez EFS. Celem programu (realizowanego w latach 2008-2015) jest wspieranie poprawy konkurencyjności zawodowej absolwentów wyższych uczelni. We wdrażaniu programu uczestniczą 22 instytucje szkolnictwa wyższego, Federacja Estońskich Związków Studentów i Estońska Fundacja Technologii Informatycznych. Program koncentruje się na rozwoju sześciu obszarów działalności:

1. Trwałe i wysokiej jakości kompetencje w dziedzinie pedagogiki szkolnictwa wyższego, tj. nauczanie;
2. Wysoka jakość wdrażania programów studiów opartych na wynikach kształcenia, tj. jakość studiów;
3. Jakość rozpoznawania wcześniejszego uczenia się i doświadczenia zawodowego, tj. RPL, Recognition of Prior Learning (Uznawanie wcześniejszej nauki);
4. Systemy wsparcia i umiejętności zarządzania zorientowanego na wynik, które wspierają odbywanie studiów, tj. zarządzanie strategiczne;
5. Badania i analizy w dziedzinie szkolnictwa wyższego, tj. badania i analizy;
6. Szkolenie w zakresie dostosowywania się do studiów dla osób zapisujących się poprzez świadczenie usług doradztwa w zakresie studiowania i doradztwa zawodowego oraz świadczenie usług pomocniczych studentom o szczególnych potrzebach, tj. studenci.

Całkowity koszt programu wynosił 15,6 miliona EUR. Program był wspierany przez Europejski Fundusz Społeczny i prowadzony przez Fundację Archimedes. Program EFS Primus miał 21 partnerów (19 uniwersytetów, Federację Estońskich Związków Studentów i Estońską Fundację Technologii Informacyjnych). Zostały przeprowadzone następujące działania:

1. Poprawa umiejętności dydaktycznych i nadzorczych kadry dydaktycznej;
2. Rozwój wysokiej jakości edukacji opartej na efektach uczenia się;
3. Rozwój jakości RPLWE, Recognition of Previous Learning and Working Experience - systemu uznawania wcześniejszej nauki i doświadczenia zawodowego;
4. Wspieranie rozwoju zdolności do zarządzania strategicznego w instytucjach szkolnictwa wyższego;
5. Przeprowadzanie badań i analiz;
6. Rozwój usług wsparcia dla studentów.

Operacje te miały szeroki zakres działań, które zostały wdrożone zarówno dla personelu, jak i dla studentów, takich jak szkoły letnie i zimowe, konferencje, seminaria, warsztaty, spotkania, nadzór, szkolenia (ponad 200 rocznie),

mentoring, wydawanie podręczników (np. podręcznik dla studentów "Poradnik Umiejętności Inteligentniejszego Studiowania" - The Smarter Study Skills Companion), wizyty studyjne, tworzenie sieci kontaktów (zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym), tworzenie stron internetowych i e-kursów, badań i sondaży itp.⁹

Szósta operacja Primus została zaprojektowana specjalnie dla studentów. Obejmowała ona następujące działania:

1. Wsparcie dla początkujących studentów:

- wstępny kurs "Studia w szkolnictwie wyższym";
- tygodnie „roku zerowego”, seminaria wprowadzające;
- przewodniki, podręcznik "Poradnik Umiejętności Inteligentniejszego Studiowania". W podręczniku znajdują się następujące rozdziały: zestaw narzędzi do zrozumienia tego, czym jest uniwersytet; Zestaw narzędzi do zarządzania sobą; Zestaw narzędzi do rozwijania umiejętności uczenia się; Zestaw narzędzi do nabycia umiejętności pisania prac akademickich; Zestaw narzędzi do udanego zaliczania kursów; Zestaw narzędzi do pomyślnego zdawania egzaminów; Zestaw narzędzi na przyszłość¹⁰.

2. Rozwój doradztwa akademickiego i zawodowego w systemie szkolnictwa wyższego:

- szkolenie w miejscu pracy;
- nowi doradcy akademicki i zawodowi;
- współpraca na poziomie szkolnictwa średniego i regionalnych usług doradczych.

3. Wsparcie dla uczniów ze specjalnymi potrzebami:

- stypendia dla studentów o specjalnych potrzebach;
- rozwój usług wsparcia na uczelniach;
- fizyczna dostępność środowiska nauki.

---

9. Noorma, M., Ruul, K. EFS Program Primus for Higher Education Quality Enhancement in Estonia.

10. Kasealk, M. Career services in Estonia (HE). 2013.

Innym narzędziem ułatwiającym studentom wejście na rynek pracy było utworzenie sieci Studentweb www.tudengiveeb.ee (Tabela 6. Inicjatywa dla studentów, aby ułatwić im wejście na rynek pracy).

Nazwa projektu	Stworzenie sieci Studentweb www.tudengiveeb.ee
Grupa docelowa	Studenci
Działania	<p>Głównym zadaniem portalu informacyjnego było dostarczenie studentom informacji na temat praktyk zawodowych i miejsc pracy. Portal zawierał również informacje na temat: wymagań dla studiów w Estonii i wydarzeń związanych z życiem towarzyskim studentów, ogólnych informacji o życiu w Estonii, praktyk stażowych i pracy oraz informacji, które pomogą wejść na rynek pracy. Portal nadal posiada wymienione powyżej funkcje.</p>
Wyniki	<p>Utworzono oprogramowanie dla estońskiego portalu informacyjnego dla studentów i pracodawców www.tudengiveeb.ee. Cele ogólne: 1) ułatwienie pracodawcom dzielenia się ofertami pracy/stażu; 2) wskazanie różnych ważnych tematów dla studentów, absolwentów i potencjalnych studentów: Co się dzieje w szkolnictwie wyższym? Jak odnieść sukces w szkolnictwie wyższym? Jak wejść na rynek pracy?</p>
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Estonia
Informacje ogólne	<p>Działanie zostało zainicjowane przez dziewięć uniwersytetów i umożliwia studentom ubieganie się o miejsca pracy i staże, zamawianie powiadomień pocztą elektroniczną o ofertach pracy i stażu w preferowanym obszarze, otrzymywanie informacji i bezpośrednich wskazówek dotyczących spraw życiowych, nauki i pracy w Estonii.</p>

Tabela 6. Inicjatywa Stworzenie sieci Studentweb www.tudengiveeb.ee

Latem 2014 r. wdrożenie wyżej wymienionych operacji zakończyło się. Tylko dwie operacje trwały do roku 2015: wsparcie dla studentów o specjalnych potrzebach i specjalne stypendium dla studentów studiów wyższych.

W celu promowania programów edukacyjnych i szkoleniowych oraz wdrażania warunków EFS w obszarze rozwoju zasobów ludzkich, w 2003 r. założono fundację Innove. Innove składa się z kilku jednostek organizacyjnych, ale jednostką zajmującą się LLL, Life Long Education (kształceniem przez całe życie) i młodzieżą jest *Agencja Stałego Poradnictwa (Agency for Lifelong Guidance)*. Agencja ta świadczy usługi doradztwa zawodowego dla młodzieży. Jednym z narzędzi jest krajowa strona LLG, Lifelong Guidance (Rajaleidja), która dostarcza informacji o możliwościach kariery zawodowej i innych zasobach. Posiada ona oddzielne sekcje dla młodzieży, dorosłych, a także profesjonalistów.

Inną formą świadczenia usług poradnictwa zawodowego są ośrodki młodzieżowe. Zgodnie z raportem Przegląd koncepcji usług z zakresu kariery zawodowej w latach 2013-2020 w Estonii (*Review of the Concept of Career Services 2013-2020 in Estonia*), 17 centrów poradnictwa zawodowego dla młodzieży otrzymuje środki z EFS pod nadzorem Innove. Centra te są dostępne dla klientów w wieku poniżej 26 lat. W 2013 r. ośrodki młodzieżowe napotkały na problem na szczeblu lokalnym/regionalnym - nie było wyraźnego rozróżnienia między usługami świadczonymi przez biura PES a centrami dla młodzieży¹¹.

Estonia wdrożyła projekt Pomocy młodym dorosłym z Pärnumaa na rynku pracy z pomocą Wspólnoty w celu złamania błędnego koła braku doświadczenia i bezrobocia wśród młodych ludzi w latach 2011-2012. Celem projektu była pomoc młodym ludziom w znalezieniu pracy, zapewniając im dostosowane do potrzeb wsparcie w celu przyspieszenia integracji na rynku pracy. Projekt kładł szczególny nacisk na tych młodych ludzi, którzy nie zarejestrowali się w państwowym systemie służb zatrudnienia, przez co nie

---

11. Vuorinen R., Borbély-Pecze, T. B. *Review of the Concept of Career Services 2013-2020 in Estonia*. 2012. str.6.

mieli oni dostępu do podnoszenia kwalifikacji i umiejętności. Młodzi dorośli rozwijali swoje umiejętności zawodowe w organizacjach społeczeństwa obywatelskiego (podobnymi doświadczeniami dzielono się na Łotwie i Litwie) w Gminie Pärnu. Młode osoby poszukujące pracy otrzymały szkolenie w zakresie komunikacji i motywacji, doradztwa, pomocy przy sporządzaniu podań o pracę, a także szansę na uczestniczenie w szkoleniu zawodowym. Spośród 42 młodych uczestników 30 osób znalazło pracę, a połowa wolontariuszy nadal uczestniczyła w działaniach społecznościowych pod koniec projektu.

Aspektem, który należy rozważyć w odniesieniu do działań realizowanych w latach 2014-2020 jest to, że programy finansowane ze środków funduszy strukturalnych często ogólnie wskazywały jako swoje grupy docelowe studentów lub młodzież, ale bezpośrednimi beneficjentami działań są nauczyciele, pracownicy młodzieżowi itd.¹².

3. Finlandia

Finlandia miała kilka projektów finansowanych przez EFS w celu pomocy młodym osobom bezrobotnym lub przedwcześnie kończącym naukę w okresie 2010-2014. Projekty te były realizowane w skali regionalnej i lokalnej, na przykład w Północnej Karelii, w Helsinkach i w mieście Vantaa. W regionie Północnej Karelii zrealizowano dwa projekty. Projekt *Open College* skierowany był do osób w wieku 15-24 lat, które nie mają pracy lub które przedwcześnie opuściły system edukacji. College dostarczył moduły kształcenia zawodowego, które umożliwiły uczestnikom zapoznanie się z różnymi sektorami gospodarki (tabela 7. Projekt *Open College*).

---

12. Kirss, L., Haaristo H.-S., Nestor, M., Mägi, E. *Executive Summary: Evaluation of the implementation of ESF measures in the area of general education and youth work in Estonia*. 2013. str.5.

Nazwa projektu	Otwarty College Zawodowy oraz Centrum Poradnictwa (Open College) / Open Vocational College and Counselling and Guidance Centre (Open College)
Grupa docelowa	Bezrobotni młodzi ludzie lub osoby przedwcześnie kończące naukę w wieku 15-24
Działania	W formie ciągłej oferowane były szkolenia z zakresu kształcenia zawodowego, alternatywne metody nauczania, indywidualne plany studiów, wskazówki i wsparcie osobiste z CP, dostosowane do potrzeb indywidualne doradztwo zawodowe, usługi w zakresie zatrudnienia.
Wyniki	W projekcie wzięło udział 1250 uczestników. W Finlandii istnieje ponad 30 Jedno - przystankowych (one-stop) Centrów Poradnictwa, które rozpoczęły już swoje działania lub zaczynają je w 2015 r.; w celu zapobiegania przedwczesnemu porzucaniu szkoły istnieje sieć Open College i współpraca na poziomie krajowym; rozwijane są nowe metody współpracy sieciowej w zakresie wspierania młodych ludzi, którzy wypadli z systemu zatrudnienia i edukacji; grupowe i indywidualne działania dla bezrobotnych młodych ludzi.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Finlandia
Informacje ogólne	Program studiów opierał się na indywidualnych, funkcjonalnych i alternatywnych badaniach, metodzie uczenia się przez działanie (learning-by-doing), indywidualnej długości i treści nauczania (także w krótkoterminowych okresach nauki). College nie zatrzymywało rejestracji studentów w żadnym momencie. Współpraca pomiędzy collegem a centrum poradnictwa pomogła studentom opracować realistyczne indywidualne plany studiów celem przyszłego kształcenia się.

Tabela 7. Projekt Otwarty College Zawodowy oraz Centrum Poradnictwa (Open College) / Open Vocational College and Counselling and Guidance Centre (Open College)

Drugi projekt prowadzony w Północnej Karelii koncentrował się na młodych ludziach w wieku od 15 do 24 lat narażonych na marginalizację - miał pomóc im w znalezieniu drogi powrotnej do szkoleń lub zatrudnienia (tabela 8. Projekt *Wsparcia dla młodzieży w Północnej Karelii*).

Nazwa projektu	Projekt Wspierania Młodzieży w Północnej Karelii / Youth Support Project in North Karelia
Grupa docelowa	Bezrobotni młodzi ludzie lub osoby przedwcześnie kończące naukę w wieku 15-24
Działania	Doradztwo zawodowe i doradztwo w zakresie kształcenia zawodowego; działania w grupie; indywidualne ewaluacje; poradnictwo zawodowe; pomoc w zorganizowaniu codziennych rutynowych czynności.
Wyniki	Około 40% osób, które ukończyły projekt podjęły kształcenie zawodowe lub inne szkolenie. Kolejne 40% zaczęło pracować, uczestniczyć w warsztatach lub szkoleniach w miejscu pracy, wzięło urlop macierzyński lub wstąpiło do służby wojskowej.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny (Inicjatywa gwarancji dla młodzieży)
Obszar	Finlandia
Informacje ogólne	Projekt dotyczył 950 młodych ludzi, którzy zrezygnowali z nauki lub nie byli w stanie znaleźć ani utrzymać pracy. Otrzymali wsparcie w formie grupowych działań, indywidualnych ewaluacji i poradnictwa zawodowego, a także pomoc w zorganizowaniu codziennych rutynowych czynności. Poprzez połączenie doradztwa zawodowego i poradnictwa w zakresie kształcenia zawodowego umożliwiono uczestnikom wypróbowanie różnych opcji szkoleniowych.

Tabela 8. Projekt *Wspierania Młodzieży w Północnej Karelii / Youth Support Project in North Karelia*

Projekt *Petra - Młodzież w Pracy i Edukacji* (tabela 9. Projekt *Petra - Młodzież w pracy i edukacji*), w którym uczestniczyła bezrobotna młodzież i osoby poszukujące pracy w mieście Vantaa, wykazał wyjątkowy wysiłek przez oferowanie dogłębnego wsparcia młodym ludziom w znalezieniu pracy, a także podejmowaniu szkolenia w miejscu pracy lub ukończeniu edukacji. Projekt był w rzeczywistości platformą w postaci agencji One-stop (Jeden przystanek), ponieważ łączyła ona usługi opieki społecznej i opieki zdrowotnej, w celu zapewnienia uczestnikom wszelkiej pomocy, której potrzebują, aby zmienić swoje życie.

Nazwa projektu	Petra - Młodzież w Pracy i Edukacji / Youth to Work and Education
Grupa docelowa	Bezrobotni młodzi ludzie lub osoby poszukujące pracy w wieku 17-24
Działania	Zapewnienie zintegrowanych usług w zakresie zatrudnienia, współpraca z przedsiębiorcami, organami państwowymi i trzecim sektorem, 11 doradców o różnych obszarach odpowiedzialności (doradztwo w zakresie pracy i dla stażystów, doradztwo w zakresie nauki, doradztwo społeczne, doradztwo w zakresie zdrowia, doradztwo w zakresie finansów i długów, współpraca biznesowa, współpracy z trzecim sektorem, doradztwo w zakresie komunikacji i porady internetowe).
Wyniki	Łączna liczba klientów od 2010 r.: 3800 kobiet (35%), 12% uczestników, którzy nie mówili po fińsku lub w szwedzku, 900 miejsc pracy, 450 staży, uczestnicy przeszli podstawowe kontrole zdrowotne i uzyskali wskazówki w zakresie zarządzania życiem codziennym.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Finlandia

Nazwa projektu	Petra - Młodzież w Pracy i Edukacji / Youth to Work and Education
<p>Informacje ogólne</p>	<p>Projekt realizowany w mieście Vantaa oferował dogłębne wsparcie - pomoc młodym ludziom w znalezieniu pracy, podjęciu szkolenia w miejscu pracy lub ukończeniu edukacji. Nadrzędnym celem projektu Petra było pomóc ludziom wcześniej, tak, aby zapewnić, że nie pozostaną oni bezrobotni zbyt długo. Poradnictwo zapewniła profesjonalna sieć, która miała doświadczenie w świadczeniu usług dla osób poszukujących pracy, w zakresie szkoleń i działań edukacyjnych. W projekcie uczestniczyły miejscowe zespoły ds. młodzieży, które miały również kontakty z ponad 200 miejscowymi przedsiębiorstwami. Projekt promował równość i niedyskryminację w usługach zatrudnienia.</p>

Tabela 9. Projekt Petra Młodzież w Pracy i Edukacji / Youth to Work and Education

Podsumowując, projekty Finlandii miały zasięg regionalny i działały w trzech kierunkach: 1) osobiste wskazówki i coaching; 2) oferowanie zajęć, które pomagają ukończyć edukację; oraz 3) działania rozwijające umiejętności zawodowe. Finlandia była jednym z pierwszych krajów Regionu Morza Bałtyckiego, które oferowały działania na rzecz samorozwoju i samoświadomości, a które później przyczyniły się do pozycjonowania własnej osoby na rynku pracy. Inicjatywa centrum poradnictwa One-stop stała się krajową agencją o silnej sieci, i jako taka będzie wspierana do roku 2020.

4. Łotwa

Projekty na Łotwie koncentrowały się na redukcji bezrobocia w ogóle i były otwarte dla młodzieży do udziału w okresie do roku 2014. Nie było projektów skierowanych specjalnie do młodzieży, która nie ma zatrudnienia, ani wykształcenia, ani szkoleń.

Projektem mającym na celu ponowną integrację młodych ludzi na rynku pracy był projekt *Workplace for Youth* (Miejsca pracy dla młodzieży) (zob. tabela

poniżej). Grupą docelową projektu byli młodzi ludzie bezrobotni przez co najmniej przez sześć miesięcy (później wymóg ten zmieniono na cztery miesiące) lub osoby niepełnosprawne, lub których urlop macierzyński lub ojcowski zakończył się. Osoba taka mogła złożyć wniosek o dziewięciomiesięczny płatny staż pracy (z wynagrodzeniem nie mniejszym niż 285 EUR). Projekt przewidywał wypłatę grantu pracownikom uczestniczącym w projekcie (143 EUR na jedno miejsce przez pierwsze sześć miesięcy). Pracownik mógłby być podmiotem publicznym lub prywatnym.

Nazwa projektu	Miejsca pracy dla Młodzieży / Workplace for Youth
Grupa docelowa	Bezrobotni młodzi ludzie w wieku 15-24; grupy podatne na ryzyka, lub społecznie marginalizowane np.. osoby niepełnosprawne, byli więźniowie
Działania	Znalezienie zatrudnienia; kursy umiejętności społecznych i zawodowych; warsztaty; szkolenia zawodowe przez dziewięć tygodni w jednej z trzech wcześniej wybranych dziedzin (trzy tygodnie w każdej branży); asystent w miejscu pracy; planowanie kariery; doradztwo w rozwiązywaniu problemów osobistych; grupowe działania mające na celu poprawę motywacji i sesje terapeutyczne w zakresie zdobywania i odnawiania podstawowych umiejętności pracy.
Wyniki	Liczba bezrobotnych młodzieży uczestniczących w projekcie: 1056; liczba pracowników, którzy wzięli udział w projekcie: 527. Do 2013 r. ponad 80% uczestników było zatrudnionych po zakończeniu projektu.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Łotwa
Informacje ogólne	Łotewski Projekt Workplace for Youth dążył do pomagania młodym ludziom w świecie zatrudnienia. Udostępniono szereg działań, w tym praktyczne szkolenie w zakresie środowiska pracy i współpracy z pracodawcami.

Tabela 21. Projekt *Miejsca pracy dla Młodzieży / Workplace for Youth*

Projekt zaadresowany do młodych osób, które są narażone na ryzyko wczesnego porzucenia nauki, został wdrożony przez Uniwersytet Łódzki w ścisłej współpracy z 25 szkołami, 15 Radami Miejskimi i kilkoma organizacjami pozarządowymi. Projekt *Opracowanie i wdrażanie programu wsparcia dla młodzieży zagrożonej* (zob. poniżej) miał na celu zbadanie, symulację, ocenę i testowanie systemu łagodzenia i zapobiegania zagrożeniom społecznym dla osób w wieku 13-25 lat w 15 gminach w celu zmniejszenia ryzyka wykluczenia społecznego oraz liczby młodych ludzi przedwcześnie opuszczających szkołę, a nie objętych systemem edukacji, a także promowanie kształcenia zawodowego i zatrudnienia poprzez wzmocnienie zdolności instytucji zaangażowanych w rozwój systemu wsparcia i zwiększenie kompetencji personelu zaangażowanego na poziomie projektu.

<p>Nazwa projektu</p>	<p>Opracowanie oraz wdrożenie programu wsparcia dla młodzieży znajdującej się w niekorzystnej sytuacji / Development and Implementation of Support program for Disadvantaged Youth</p>
<p>Grupa docelowa</p>	<p>Młodzi ludzie w wieku 13-24 narażeni na wykluczenie społeczne, doradcy młodzieżowi, nauczyciele, specjaliści ds. edukacji</p>
<p>Działania</p>	<p>Opracowanie i wdrożenie programu redukcji wykluczenia społecznego (składa się on z sześciu części: wspierania pozytywnych zachowań, edukacji społeczno-emocjonalnej, metody "nauka przez wymianę doświadczeń", rozwoju kompetencji rodziców uczniów, wsparcia edukacyjnego i współpracy w instytucjach oświatowych na poziomie lokalnym i poziomie krajowym, pakietu wsparcia kariery, mentoringu alternatywnego doświadczenia życiowego "Nightingale"), krótkie programy telewizyjne w krajowej telewizji, serwis internetowy wymiany informacji między specjalistami oraz jako źródło informacji o projekcie.</p>

Nazwa projektu	Opracowanie oraz wdrożenie programu wsparcia dla młodzieży znajdującej się w niekorzystnej sytuacji / Development and Implementation of Support program for Disadvantaged Youth
Wyniki	Przygotowano 11 programów kształcenia zawodowego, osiem podręczników, zbiór artykułów naukowych "Wsparcie edukacji integracyjnej/inkluzywnej", jeden profesjonalny program umiejętności, opracowano i zweryfikowano siedem szkolnych programów nauczania zorientowanych zawodowo, opracowano sześć podstawowych testów kariery, opracowano sześć wirtualnych gier i pięć gier interaktywnych, utworzono cykl programów telewizyjnych "Szkofa i ja" z serią 25 filmów krótkometrażowych. Docelowi odbiorcy zaangażowani w projekt: 2 273 nauczycieli i specjalistów wspierających, 310 rodziców, 11 656 uczniów i studentów (w tym 4 297 w wieku 15-24 lat), 100 przedstawicieli placówek oświatowych.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Łotwa
Informacje ogólne	Projekt opracował i wdrożył międzyinstytucjonalne modele współpracy we wszystkich 15 gminach, w wyniku których zmniejszono problemy z wykluczeniem społecznym - były one rozwiązywane we współpracy z instytucjami edukacyjnymi i instytucjami samorządu terytorialnego. Specjaliści i władze odpowiedzialne za gminne instytucje oświatowe otrzymywały strukturyzowane informacje o naturze procesu rozwiązywania problemów, co umożliwiło instytucjom edukacyjnym proces rozwiązywania problemów w celu natychmiastowego wsparcia. Zapewniono również system elektronicznego przepływu informacji między zaangażowanymi profesjonalistami. Specjaliści we władzach miejskich zdali sobie sprawę, że znacznej poprawie uległa współpraca pomiędzy samorządem, a instytucjami państwowymi, zarządzanie sprawami i przyspieszenie ich rozwiązań stało się o wiele lepsze pod względem jakości.

Tabela 22. Projekt *Opracowanie oraz wdrożenie programu wsparcia dla młodzieży znajdującej się w niekorzystnej sytuacji / Development and Implementation of Support Program for Disadvantaged Youth*

W ramach krajowego programu EFS na Łotwie realizowano wiele projektów realizowanych w ramach Formacji edukacji inkluzywnej i systemu wspierania młodzieży znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, niezbędnego szkolenia personelu, zapewnienia i poprawy kompetencji. Celem jednego z nich było zmniejszenie ryzyka wczesnego porzucania nauki, wspieranie uczniów i personelu dydaktycznego, oraz ułatwienie wejścia na rynek pracy. Wdrożono dwa projekty skierowane do specjalnej grupy młodych ludzi - młodzieży z upośledzeniem funkcjonalnym. Projekty te realizowane były przy wsparciu wielu partnerów, zarówno instytucji publicznych, jak i samorządów lokalnych oraz organizacji pozarządowych. Działania koncentrowały się przede wszystkim na poprawie pracy dydaktycznej i jakości sprzętu do nauki.

Głównym projektem dotyczącym bezrobocia był projekt *Szkolenie Bezrobotnych i Poszukujących Pracy na Łotwie* (zob. tabela poniżej). Uczestnikami projektu były osoby aktywnie poszukujące pracy, zarejestrowane w publicznym systemie urzędów pracy. Młodzi ludzie byli także uczestnikami tego projektu.

Nazwa projektu	Szkolenia dla Bezrobotnych i Osób Poszukujących Pracy na Łotwie / Training of Unemployed and Job Seekers
Grupa docelowa	Osoby poszukujące pracy, w tym młodzież
Działania	Szkolenie zawodowe i rozwój; przekwalifikowanie i programy szkolnictwa wyższego; staże u pracodawców w wybranej specjalności; kursy w zakresie podstawowych umiejętności społecznych i zawodowych.
Wyniki	Łącznie 120 113 mężczyzn i kobiet uzyskało wsparcie w postaci modułowych programów szkoleniowych, przekwalifikowania i działań na rzecz kształcenia ustawicznego pomogło to Państwowej Agencji ds. Zatrudnienia utrzymać krajowy zasób umiejętności i zatrudniać ponownie cennych pracowników, którzy niestety utracili pracę w klimacie trudnej sytuacji ekonomicznej.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny

Nazwa projektu	Szkolenia dla Bezrobotnych i Osób Poszukujących Pracy na Łotwie / Training of Unemployed and Job Seekers
Obszar	Łotwa
Informacje ogólne	<p>Celem tego łotewskiego projektu, który wspierał ponad 120 000 osób bezrobotnych poprzez ciągłe szkolenie, było utrzymanie ich konkurencyjności, tak aby nadal mogły przyciągnąć pracodawców i usunąć przeszkody uniemożliwiające im znalezienie pracy. Poprawę jakości szkolenia osiągnięto w oparciu o zasadę "Pieniądz idzie za stażystą". Koordynatorzy projektu mówią, iż swoboda wyboru ośrodka szkoleniowego ułatwiła szkolenia i dała poczucie własności ich wyników.</p>

Tabela 23. Projekt *Szkolenia Bezrobotnych i Poszukujących Pracy na Łotwie / Training of Unemployed and Job Seekers*

Aby zwiększyć szanse na zatrudnienie młodzieży, która ukończyła szkołę średnią, ale nie uczyła się na uniwersytecie, lub takich studiów nie ukończyła, ogólnokrajowy projekt zaczął zachęcać młodzież do zapisywania się do szkół zawodowych. Projekt *Promocji zasadniczego szkolnictwa zawodowego* (zob. niżej) nie był skierowany do NEET, ale raczej zapewniał atrakcyjniejsze wykształcenie zawodowe i bardziej atrakcyjne warunki do ukończenia studiów (w formie stypendiów).

Nazwa projektu	Promocja Zasadniczego Szkolnictwa Zawodowego / Promotion of Primary Vocational Education Attraction
Grupa docelowa	Uczniowie szkół zawodowych, w wieku 14 do 18 lat, i starsi.
Działania	Stypendia przyznawano osobom, które osiągnęły dobre wyniki w nauce, frekwencji, uczestnictwie w różnych zajęciach pozalekcyjnych, zawodach i wystawach.
Wyniki	W projekcie udział wzięło 31 983 studentów

Nazwa projektu	Szkolenia dla Bezrobotnych i Osób Poszukujących Pracy na Łotwie / Training of Unemployed and Job Seekers
Obszar	Łotwa
Informacje ogólne	<p>Celem tego łotewskiego projektu, który wspierał ponad 120 000 osób bezrobotnych poprzez ciągłe szkolenie, było utrzymanie ich konkurencyjności, tak aby nadal mogły przyciągnąć pracodawców i usunąć przeszkody uniemożliwiające im znalezienie pracy. Poprawę jakości szkolenia osiągnięto w oparciu o zasadę "Pieniądz idzie za stażystą". Koordynatorzy projektu mówią, iż swoboda wyboru ośrodka szkoleniowego ułatwiła szkolenia i dała poczucie własności ich wyników.</p>

Tabela 23. Projekt *Szkolenia Bezrobotnych i Poszukujących Pracy na Łotwie / Training of Unemployed and Job Seekers*

Aby zwiększyć szanse na zatrudnienie młodzieży, która ukończyła szkołę średnią, ale nie uczyła się na uniwersytecie, lub takich studiów nie ukończyła, ogólnokrajowy projekt zaczął zachęcać młodzież do zapisywania się do szkół zawodowych. Projekt *Promocji zasadniczego szkolnictwa zawodowego* (zob. niżej) nie był skierowany do NEET, ale raczej zapewniał atrakcyjniejsze wykształcenie zawodowe i bardziej atrakcyjne warunki do ukończenia studiów (w formie stypendiów).

Nazwa projektu	Promocja Zasadniczego Szkolnictwa Zawodowego / Promotion of Primary Vocational Education Attraction
Grupa docelowa	Uczniowie szkół zawodowych, w wieku 14 do 18 lat, i starsi.
Działania	Stypendia przyznawano osobom, które osiągnęły dobre wyniki w nauce, frekwencji, uczestnictwie w różnych zajęciach pozalekcyjnych, zawodach i wystawach.
Wyniki	W projekcie udział wzięło 31 983 studentów

Nazwa projektu	Promocja Zasadniczego Szkolnictwa Zawodowego / Promotion of Primary Vocational Education Attraction
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Łotwa
Informacje ogólne	Projekt miał na celu zwiększenie atrakcyjności kształcenia zawodowego w celu ostatecznego zmniejszenia ryzyka ubóstwa i wykluczenia społecznego. Projekt współpracował z placówkami kształcenia zawodowego w każdym regionie kraju w celu zapewnienia stypendiów dla studentów w wieku od 14 do 18 lat i starszych.

Tabela 24. Projekt *Promocja Zasadniczego Szkolnictwa Zawodowego / Promotion of Primary Vocational Education Attraction*

Łotwa wdrożyła kilka działań z zakresu Gwarancji dla młodzieży. Jednym z takich działań było zatrudnianie w sektorze pozarządowym (w tym w związkach zawodowych). Osoba musiała być zarejestrowana jako osoba poszukująca pracy, w wieku 18-24 lat, ale nie z wyższym wykształceniem. W 2014 r. 276 stowarzyszeń i fundacji stworzyło 747 miejsc pracy i zatrudniało 866 młodych ludzi¹³.

Inną aktywnością z Gwarancją dla młodzieży były "warsztaty młodzieżowe", które umożliwiły młodzieży zapoznanie się z trzema programami kształcenia zawodowego i otrzymywanie stypendium podczas nauki.

Podsumowując, na Łotwie nie było specjalnie zaprojektowanych projektów mających na celu zaspokajanie potrzeb osób bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu zawodowym, NEET. Chociaż istniały krajowe projekty, które zapewniały młodzieży motywację do zapisywania się do szkół zawodowych i do zwiększenia swoich możliwości zatrudnienia, jednak

13. Nodarbinātības valsts aģentūra. 866 jaunieši bezdarbnieki iegūst darba pieredzi, ar NVA atbalstu veicot darbu sabiedrības labā. Valdības tīmekļa vietne par Latviju Eiropas Savienībā www.es.gov.lv/Sakumlapa/ / Iekšējais tirgus un uzņēmējdarbība / 866 jaunieši bezdarbnieki iegūst darba pieredzi, ar NVA atbalstu veicot darbu sabiedrības labā. 05.11.2014.

projekty te nie docierały do tych młodych ludzi, którzy znajdowali się poza systemami kształcenia i zatrudnienia. Warto wymienić unikalny projekt prowadzony przez Uniwersytet Łódzki i angażujący wiele zainteresowanych stron - *Rozwój i wdrażanie programu wsparcia dla młodzieży znajdującej się w niekorzystnej sytuacji*. Jego wyjątkowość polega na tym, że stworzył system, który pomaga przewidzieć ryzyko wykluczenia społecznego ucznia. Wykluczenie społeczne jest jednym z największych problemów, z którymi napotyka się osoby bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu zawodowym. Ten unikalny produkt pomagający zmniejszyć ryzyko wykluczenia społecznego młodzieży, jest zdecydowanie atutem Regionu Morza Bałtyckiego.

5. Litwa

Litwa miała dosyć wyjątkowe podejście w kontekście Regionu Morza Bałtyckiego w zakresie uzdalniania młodych ludzi do zatrudnienia i integracji społecznej. W okresie 2007-2013 Litwa wdrożyła kilka projektów finansowanych z EFS, które uwzględniały zdolność do znalezienia pracy przez młodzież i integrację społeczną, angażując młodych ludzi do pracy wolontariackiej prowadzonej przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego i instytucje publiczne działające na rzecz pożytku publicznego. Wolontariat był postrzegany jako kluczowy aspekt dla młodzieży w zdobywaniu umiejętności zawodowych i społecznych, zwiększających szanse na znalezienie zatrudnienia poprzez dobrowolne działania na rzecz dobra publicznego w różnych gminach.

Działanie Rozwój edukacji pozaformalnej Programu Rozwoju Zasobów Ludzkich EFS obejmowało dziewięć projektów, które rozpoczęły się w 2013 r. Projekty koncentrowały się na zmniejszaniu liczby osób przedwcześnie kończących naukę i bezrobotnej młodzieży. Celem działań było promowanie edukacji pozaformalnej w celu poprawy dostępności edukacji obywatelskiej i krajowej, a tym samym zwiększenia poziomu socjalizacji i zatrudnienia młodych ludzi. Podstawą działań były: szkolenia i kursy rozwijające umiejętności społeczne i zawodowe (do 40 godzin) oraz rozwój umiejętności społecznych i zawodowych w praktykach wolontariackich (co najmniej 200 godzin).

Uczestnikami projektów była młodzież z wykształceniem podstawowym, średnim, zawodowym, policealnym lub wyższym, nie uczestnicząca w oficjalnych programach edukacyjnych, a także bezrobotni. Łączna liczba uczestników szkoleń we wszystkich dziewięciu projektach wyniosła 4 375. Efektem projektów było zwiększenie możliwości zatrudnienia młodych ludzi, a nie zapewnienie zatrudnienia.

Jednym z takich projektów był projekt *Wolontariusze na rzecz Bezpieczeństwa Ludzi* (sprawdź poniższą tabelę). Grupą docelową byli studenci i młode osoby nieuczące się i niepracujące, tzw. NEETs, a także dorośli, ale ich mentorami byli funkcjonariusze policji. Projekt miał zasięg krajowy. Grupą docelową było 1000 bezrobotnych młodych ludzi w wieku poniżej 29 lat, a mentorami projektu było około 90 policjantów z 8 komend policji. Młodzi ludzie uczestniczyli w takich działaniach jak: nadzór, różne działania zapobiegawcze policji (latem, bezpieczeństwo ruchu, osoby zaginione), rozpowszechnianie informacji o zapobieganiu przemoc, nadzór nad środkami bezpieczeństwa na imprezach publicznych i sportowych, wprowadzanie idei bezpiecznego sąsiedztwa, uczestnictwo w działalności centrów młodzieżowych.

Nazwa projektu	Wolontariusze dla Bezpieczeństwa Ludzi / Volunteers for the Safety of People
Grupa docelowa	Bezrobotni młodzi ludzie w wieku poniżej 29 lat
Działania	Szkolenia i kursy w celu rozwijania umiejętności społecznych i zawodowych (do 40 godzin), przygotowanie metodologii szkoleń dla mentorów, mentoring, wdrożenie dobrowolnego poradnictwa zawodowego w celu określenia profilu zawodowego osoby.
Wyniki	Zwiększone umiejętności społeczne i zawodowe. 4 375 uczestników wzięło udział w szkoleniach, a 1000 młodych ludzi odbyło praktyki, uczestnicząc na zasadzie wolontariatu w działaniach policji.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Litwa

Tabela 25. Projekt *Wolontariusze dla Bezpieczeństwa Ludzi / Volunteers for the Safety of People*

Innym projektem, mającym na celu poprawę zdolności zatrudnienia u młodych ludzi za pośrednictwem wolontariatu i rozwoju społeczności, był projekt *Wolontariat - pierwszy krok w kierunku udanej kariery*.

Nazwa projektu	Wolontariat - Pierwszy Krok w kierunku Udanej Kariery / Volunteering a First Step towards a Successful Career
Grupa docelowa	Młodzi ludzie w wieku 16-29, którzy ukończyli szkołę średnią, zawodową lub studia, ale obecnie nie uczą się i nie pracują
Działania	Trzydniowa sesja szkoleniowa dotycząca utworzenia indywidualnego portfolio dla osób poszukujących pracy, 200 godzin wolontariatu w różnych firmach i organizacjach, utworzenie platformy internetowej Dobry staż dla wolontariuszy, z bazą danych wolontariuszy i stażowych miejsc dla wolontariatu. Główną funkcjonalnością tego serwisu internetowego jest: 1. Rejestracja i tworzenie profili dla różnych organizacji non-profit; 2. Ogłoszenia o miejscach wolontariackich w organizacjach; 3. Typowe plany działań wolontariatu w organizacjach; 4. Zgłoszenia wolontariuszy w odpowiedzi na ogłoszenia; 5. Wymiana wiadomości z wolontariuszami; 6. Plan i harmonogram wolontariatu; 7. Ewaluacja wolontariuszy; 8. Certyfikat dla wolontariuszy; 9. Archiwum działań wolontariackich.
Wyniki	W szkoleniach wzięło udział 501 młodych ludzi, liczba organizacji zarejestrowanych na stronie i zainteresowanych wolontariatem do roku 2015 wyniosła ponad 130, a liczba wolontariuszy przekroczyła 2000.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Litwa

Nazwa projektu	Wolontariat - Pierwszy Krok w kierunku Udaney Kariery / Volunteering a First Step towards a Successful Career
Informacje ogólne	<p>Celem projektu było zwiększenie socjalizacji młodych ludzi oraz różnorodności form zatrudnienia, a także promowanie integracji młodych bezrobotnych na rynku pracy. Projekt promował i rozpowszechniał ideę wolontariatu, a grupa docelowa uzyskała praktyczne umiejętności, które pomogły skutecznie zintegrować się z rynkiem pracy. Projekt był prowadzony przez Litewską Konfederację Pracodawców Przedsiębiorców we współpracy z Litewską Radą Młodzieży, Uniwersytetem Stosowanych Nauk Społecznych SMK na Litwie i Litewską Giełdą Pracy. Po zakończeniu wszystkich czynności każdy wolontariusz otrzymał zaświadczenie potwierdzające jego działalność i zdobyte umiejętności.</p>

Tabela 26. Projekt *Volunteering - a First Step towards a Successful Career / Wolontariat - Pierwszy Krok w kierunku Udaney Kariery*.

Pozostałe siedem projektów realizowanych w ramach działań na rzecz *Rozwoju pozaformalnej edukacji* w Programie Rozwoju zasobów Ludzkich EFS to:

- Biblioteki dla młodzieży;
- Odkryj siebie;
- Misja możliwa;
- Wolontariat - Budowanie i rozwój społeczności;
- Spójrz na świat zawodu inaczej;
- Wzmacnianie umiejętności zawodowych, społecznych i przedsiębiorczych wśród młodych bezrobotnych;
- Jestem! (Budowanie własnego życia).

W 2013 r. Litewska Giełda Pracy (krajowa służba zatrudnienia) rozpoczęła krajowy projekt *Zaufaj Sobie* (zob. poniżej). Działania osadzone w projekcie były typowe dla aktywnych metod pozyskiwania pracy, ale nowym aspektem projektu było zarządzanie wielopoziomowe i szeroka sieć partnerów, co przyniosło unikalną wiedzę na temat sposobów promowania zdolności do znalezienia pracy wśród młodzieży. Projekt ma być realizowany także w nowym okresie programowym.

Nazwa projektu	Trust Yourself / Zaufaj Sobie
Grupa docelowa	Osoby z grupy NEET, w wieku 16-25 lat
Działania	<p>Mentoring, doradztwo, indywidualne prowadzenie, nieformalne wykształcenie poprzez aktywne zadania i zaangażowanie w społeczeństwo, udział w nowych, atrakcyjnych formach socjalizacji (np. wizyta w teatrze, kinie, wycieczki rowerowe lub kajakiem itd.), aktywnych środki znajdowania zatrudnienia, specjalny autobus odwiedzający gminy, aby spotkać się z młodymi ludźmi oraz zaoferować im indywidualne doradztwo oraz informacje na temat usług świadczonych przez UP, aby dotrzeć do młodych ludzi, którzy opuścili szkołę, ale jeszcze nie zarejestrowali się w UP.</p>
Wyniki	<p>2 491 uczestników wzięło udział w działaniach Projektu do 31 marca 2015 r., z których 714 było zatrudnionych, 446 zostało skierowanych do zapoznania się z aktywną polityką rynku pracy (90 osób zaczęło uczestniczyć w szkoleniach zawodowych, 154 - wzięło udział w pracy subsydiowanej, 165 w robotach publicznych, 19 uzyskało wsparcie w zdobywaniu umiejętności zawodowych, 7- rotacja pracy, 11 - realizacja projektów lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia, 80 osób powróciło do szkoły, 329 uczestników odwołało swój udział z różnych powodów).</p> <p>Oczekiwanymi rezultatami projektu było: co najmniej 1480 uczestników powinno z powodzeniem ukończyć program, co najmniej 518 osób powinno otrzymać ofertę udziału w aktywnych działaniach z zakresu polityki rynku pracy.</p>

Nazwa projektu	Trust Yourself / Zaufaj Sobie
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Litwa - 15 gmin
Informacje ogólne	Celem projektu było zachęcanie do włączania się młodych ludzi w rynek pracy lub system edukacji poprzez rehabilitację, przygotowanie do zatrudnienia i nabywanie doświadczenia w organizacjach pozarządowych. W projekcie wzięło udział wielu różnych partnerów: Departament Spraw Młodzieży Ministerstwa Ubezpieczeń Społecznych i Pracy, 10 Lokalnych Giełd Pracy, 40 organizacji pozarządowych. Czas trwania projektu: 17.10.2013-31.07.2015.

Tabela 27. Projekt *Zaufaj Sobie / Trust Yourself*

Podsumowując, Litwa realizowała projekty, które zostały zakontraktowane z instytucjami publicznymi i prywatnymi, mające zapewnić młodym bezrobotnym wzrost ich zdolności do zatrudnienia, wymagając realizacji dwóch podstawowych działań: szkoleń i kursów rozwijających umiejętności społeczne i zawodowe (do 40 godzin); oraz rozwijania umiejętności społecznych i zawodowych w pracy wolontariackiej (co najmniej 200 godzin). Z opisu projektów wynika, że działania zostały zaprojektowane dla aktywnych i zmotywowanych osób z grupy NEET, mających zaufanie do krajowej służby zatrudnienia i innych instytucji oraz organizacji pozarządowych. Litwa wdrożyła projekty, które dysponowały szeroką siecią partnerstwa, a zatem kraj ten aktywnie wprowadził w życie pojęcie wielopoziomowego zarządzania. Sieć partnerstwa zbudowana była z organizacji publicznych i prywatnych pracujących z młodzieżą w różnych dziedzinach.

6. Polska

Integracja (inkluzja) społeczna była i jest jednym z głównych pomysłów na stworzenie możliwości zatrudnienia wśród polskiej młodzieży, zwłaszcza młodzieży z ośrodków opiekuńczych. Projekty dotyczyły małych dzieci (6-13 lat), starszych nastolatków (15-18 lat), a także personelu pracującego z dziećmi

w instytucjach opiekuńczych. Działania dla grupy wiekowej "15-18 lat" obejmowały szkolenia interpersonalne, doradztwo zawodowe, naukę zarządzania budżetem domowym, zapobieganie uzależnieniom i integrację zawodową na rynku pracy (szkolenia, praktyki zawodowe z pracodawcami i wspierane zatrudnienia). Większość projektów realizowana była do 2014 r. Cechą charakterystyczną polskich projektów z zakresu integracji dzieci wywodzących się z instytucjonalnych placówek opiekuńczych była współpraca transgraniczna. W takim partnerstwie realizowane były co najmniej cztery projekty finansowane przez EFS. Partnerzy pochodzili z Niemiec, Włoch, Luksemburga, Hiszpanii i Wielkiej Brytanii. Jednym z projektów były *Innowacje 15, Badanie i wdrażanie nowych metod wczesnej interwencji społecznej i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 lat*. Projekt realizowany był we współpracy z prywatnymi organizacjami z Włoch, Luksemburga i Hiszpanii.

Nazwa projektu	Innowacje 15, Testowanie i wdrażanie nowych metod wczesnej interwencji społecznej i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 lat / Innovations 15, Testing and Implementation of New Methods of Early Social Intervention and Preventing Social Exclusion of the Youth above 15 Years Old
Grupa docelowa	Młodzi ludzie w wieku powyżej 15 lat
Działania	Dostosowanie trzech modeli wczesnej interwencji społecznej i zapobiegania wykluczeniu społecznemu: Praca jako Rodzina, Życie to Biznes i E-Horyzonty, konsultacje i indywidualny coaching, pomiary kompetencji, doradztwo psychologiczne i kontrola długów, wskazówki dotyczące mapowania młodzieży i coaching przy tworzeniu "mapy drogowej" dla młodzieży, wizyty studyjne, szkolenia dla psychologów, doradców i pracowników środowiskowych.

Nazwa projektu	Innowacje 15, Testowanie i wdrażanie nowych metod wczesnej interwencji społecznej i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 lat / Innovations 15, Testing and Implementation of New Methods of Early Social Intervention and Preventing Social Exclusion of the Youth above 15 Years Old
Wyniki	<p>Trzy wizyty studyjne w celu dostosowania wypracowanych wytycznych Najlepsze praktyki w zakresie usług doradczych i edukacji oraz współpracy lokalnej dla 15+, trzy publikacje dotyczące najlepszych europejskich praktyk w zakresie integracji młodzieży z określonymi problemami, dziewięć konferencji, sześć filmów, 14 szkoleń dla psychologów, doradców i pracowników środowiskowych, trzy seminaria w celu przyjęcia strategii i planów działania dla ww. trzech modeli.</p>
Finansowanie	<p>Europejski Fundusz Społeczny, finansowanie krajowe i prywatne</p>
Obszar	<p>Polska, Włochy, Luksemburg, Hiszpania</p>
Informacje ogólne	<p>Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr wdrożyła innowacyjny projekt w celu przetestowania nowych instrumentów wczesnej interwencji społecznej i zapobiegania wykluczeniu społecznemu młodzieży w wieku powyżej 15 lat, która przebywała w placówkach oświatowych, rodzinach zastępczych i rodzinach cierpiących na uzależnienia i przemoc. Celem projektu było dostosowanie, testowanie i rozpowszechnianie dziewięciu modeli rozwiązań w zakresie doradztwa oraz w zakresie współpracy lokalnej w temacie wczesnej interwencji społecznej i zapobiegania wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 roku życia.</p>

Tabela 28. Projekt *Innowacje 15, Badanie i wdrażanie nowych metod wczesnej interwencji społecznej i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 lat.*

Kolejny projekt, mający na celu wzmocnienie i rozwój kapitału społecznego dzieci i młodzieży w instytucjonalnej opiece zastępczej, nazwano *Wybierz przyszłość / Select the Future*. Projekt obejmował działania zapewniające młodym ludziom nabycie wiedzy i umiejętności, które musiałyby zastosować po opuszczeniu placówki opiekuńczej. Projekt zakładał również współpracę transgraniczną. Partnerem była organizacja z Rumunii. Metody stosowane w projekcie to gry symulacyjne, sesje na temat planowania finansów osobistych, warsztaty i realizacja uznanych na arenie międzynarodowej działań na rzecz promowania włączenia społecznego młodzieży wychowywanej w zinstytucjonalizowanych placówkach.

Lokalnie realizowany projekt, mający na celu ułatwienie wejścia na rynek pracy młodzieży, która ukończyła szkołę średnią, nazywał się *Most do przyszłości, Program MOST* (zob. tabela poniżej).

Nazwa projektu	Most do przyszłości, Program MOST
Grupa docelowa	Uczniowie w wieku 13-18 lat
Działania	<p>Wdrożenie dwóch modułów "Programu MOST": <i>Szkolenie nt. Życiowych Alternatyw i Program Szkolenia Zawodowego z Kształceniem w zakresie Pracy: "Asystent .....</i>". Moduł <i>Szkolenie nt. Życiowych Alternatyw</i> miał na celu osiągnięcie przez uczniów wyników w przyszłości, po opuszczeniu instytucji, a nie z nastawieniem na „tu i teraz”. Jego głównym celem było zachęcenie studentów Centrum do kontynuowania nauki lub podjęcia pracy po opuszczeniu Ośrodka Socjoterapii. Szkolenie było istotną częścią programu zapobiegania demoralizacji, apatii, bezrobocia i wykluczenia lub porzucenia szkoły.</p> <p><i>Program Szkolenia Zawodowego</i> miał na celu przygotowanie studentów zarówno w teorii, jak i praktyce do pracy. Szkolenie było oparte na zamiennym systemie kształcenia zawodowego.</p>

Nazwa projektu	Most do przyszłości, Program MOST
Działania	<p>Główną ideą tego programu jest równoległy, dwukierunkowy system kształcenia w szkole zawodowej, gdzie studenci uczą się teorii, a następnie szkołą praktycznie w miejscu pracy, gdzie stażyści zdobywają praktykę zawodową. Jedną z najważniejszych zalet tego rozwiązania było z pewnością dostosowanie programu nauczania do rzeczywistych potrzeb pracodawców, co byłoby niemożliwe bez skutecznej wymiany informacji między szkołami a pracodawcami.</p>
Wyniki	<p>Uczniowie nauczyli się wykorzystywać podstawową technologię w określonym zawodzie, obsługiwać narzędzia, urządzenia i maszyny w danym zawodzie, a także nauczyli się odróżniać i stosować odpowiednie dobór materiałów w kontekście procesów technologicznych, stosować przepisy BHP i bezpieczeństwa przeciwpożarowego w miejscu pracy, a także zdobyli wiedzę na temat podstawowych zasad ochrony środowiska.</p>
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Ustka, Polska
Wyniki	<p>Centrum Socjoterapii Młodzieży w Ustce wdrożyło ten innowacyjny projekt, wykorzystując różne techniki terapeutyczne. Połączone, techniki te stanowiły nową metodę leczenia u młodzieży z problemami. "Program MOST" składał się z dwóch modułów, które uzupełniały się wzajemnie. Po pierwsze, Szkolenie nt. Życiowych Alternatyw miało na celu zwrócenie uwagi uczniów na dalsze kształcenie lub podejmowanie pracy po opuszczeniu Ośrodka Socjoterapii. Po drugie, Program Szkolenia Zawodowego miał na celu przygotowanie studentów zarówno w teorii, jak i praktyce do pracy. Program opierał się na podwójnym systemie kształcenia zawodowego.</p>

Nazwa projektu	Most do przyszłości, Program MOST
Wyniki	Projekt zaoferował uczestnikom kompetencje społeczne, a wielu z nich udało się nawiązać pomyślne i kreatywne relacje z pracodawcami i kolegami. Projekt realizowany był we współpracy z Izłą Rzemiosła i Przedsiębiorczości Pomorza Środkowego w Słupsku.

Tabela 28. Projekt *Most do przyszłości, Program MOST*

Projekt Szkoła Drugiej Szansy pracował bezpośrednio z młodymi osobami niepracującymi i nieuczącymi się, tzw. NEETs. Projekt oferował holistyczne działania dla rozwoju trzech aspektów: emocjonalnego / psychologicznego, wykształcenia i kariery zawodowej.

Nazwa projektu	Szkoła Drugiej Szansy
Grupa docelowa	Bezrobotni młodzi ludzie w wieku 18-25, którzy nie studiują
Działania	Siedmiomiesięczny kurs ze szkoleniem psychologicznym, coaching osobisty, szkolenie na temat umiejętności życiowych, wsparcie indywidualne (pomoc psychologiczna i medyczna, pomoc osobista), wsparcie grupowe, klub aktywności, szkolenie komputerowe, profesjonalne budowanie portfolio. Kurs jest indywidualnie dopasowany do osobistych potrzeb i możliwości.
Wyniki	66% uczestników kończy Szkołę Drugie Szansy, a z tej grupy 45% aktywnie pracuje.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Gdańsk, Polska
Wyniki	Liderem projektu jest prywatna organizacja CARITAS Archidiecezji Gdańskiej, zaś partnerami Gmina Sopot i Szkoła Młodzieży w Kopenhadze. Młodzież, która uczestniczy w Szkole Drugiej Szansy, często ma trudną sytuację: uzależnienia, konflikty z prawem, samotne macierzyństwo, przerwanie edukacji itp..

Tabela 29. Projekt *Szkoła Drugiej Szansy*

Model w Sopocie koncentruje się na rozwijaniu szans zatrudnienia wśród bezrobotnej młodzieży. Tradycyjny model *Szkoły Drugiej Szansy* kładzie silny nacisk na zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki, a także reintegrację w systemie edukacji po jego opuszczeniu. Ogólnie rzecz biorąc, projekt *Szkoła Drugiej Szansy* został zaprojektowany i zaproponowany przez Komisję Europejską już w 1995 r. Oficjalnie otwarta pod koniec 1997 r. marsylska Szkoła Drugiej Szansy (E2C) była pierwszą szkołą tego typu, która powstała w Europie. Celem Programu *Szkoła Drugiej Szansy* w Marsylii jest zapewnienie młodzieży w wieku od 18 do 25 lat integracji zawodowej i społecznej skierowany jest on do młodzieży, która nie uczęszczała do szkoły przez co najmniej rok, i która nie posiada dyplomu/świadectwa lub kwalifikacji¹⁴. Raport pt. *Zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki w Europie - wnioski z programu Edukacja Drugiej Szansy* przygotowany dla Komisji Europejskiej w 2013 r. podkreślił znaczenie współpracy między krajami we wdrażaniu modelu *Szkół Drugiej Szansy* z następującym zaleceniem:

*Aby Komisja Europejska mogła stworzyć platformę dialogu i wymiany międzynarodowej na temat "uczenie się w modelu edukacji drugiej szansy, aby zapobiec przedwczesnemu porzucaniu nauki"*¹⁵.

Raport pt. *Zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki w Europie - wnioski z programu Edukacja Drugiej Szansy* przedstawia również przykłady dobrych praktyk współpracy między wieloma aktorami w celu zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki. Najlepsze przykłady w Regionie Morza Bałtyckiego to:

- Szkoła Młodzieży Jonasa Ivaškevičiausa w Wilnie, Litwa. Współpraca pomiędzy szkołami podstawowymi, rodzicami, policją, organizacjami opieki zdrowotnej, ochrony praw dziecka i ośrodkami adopcji, pracownikami socjalnymi;

---

14. Biuro Współpracy Ekonomicznej Rejonu Morza Śródziemnego i Bliskiego Wschodu / Office of Economic Cooperation for Mediterranean and Middle East. *Second Chance School*. źródło: www.ocemo.org/Aboutus/OurMembers

15. Day, L., Mozuraityte, N., Redgrave, K., McCoshan, A. *Preventing Early School Leaving in Europe Lessons Learned from Second Chance Education*. 2013. P..9.

- Samorządowa Szkoła drugiej szansy w Göteborgu w Szwecji. Współpraca między służbami społecznymi, publicznymi służbami zatrudnienia i innymi finansowanymi przez Unię Europejską projektami¹⁶.

Zatem istnieje już dobra platforma dysponująca wiedzą, fachową informacją i umiejętnościami, które można wykorzystać, aby model *Szkoły Drugiej Szansy* mógł działać w wielu obszarach Morza Bałtyckiego.

W kontekście ww. sprawozdania warto wspomnieć o projekcie, który został sfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego i otrzymał nagrodę *Best Human Capital Investment 2014 / Najleprza Inwestycja w Kapitał Ludzki 2014* w najnowszej edycji polskiego krajowego konkursu *Best ESF practices / Najlepsze praktyki EFS*. Projekt *Czas na profesjonalistów - kształcenie zawodowe w Wielkopolsce* realizował program w szkołach zawodowych w regionie, pomagając dostosować szkolenie zawodowe do wymagań rynku pracy. W działaniach projektu wzięło udział 9 000 studentów w dziedzinie informatyki, zarządzania reklamami, mechatroniki, logistyki, gospodarki i handlu, zaś miały one formę laboratoriów praktycznych, modułów szkoleniowych i sesji doradztwa zawodowego. Planowana na lata 2015-2022 kontynuacja projektu obejmie 15 000 studentów w dziedzinach uznanych za ważne dla rynku pracy. Szkoły otrzymają dodatkowe wyposażenie i materiały dydaktyczne. Ponadto projekt zakłada uczestnictwo w laboratoriach praktyk i szkolenia na stanowiskach u pracodawców¹⁷.

Wreszcie wspomnieć należy o inicjatywie Ochotniczych Hufców Pracy, OHP (*Voluntary Labour Corps*). Inicjatywa jest częścią polskiego działania dotyczącego realizacji gwarancji dla młodzieży. Jest to instytucja rządowa, która szczególnie uwzględniła integrację osób z grupy NEET (zob. Tabela na następnym stronie).

---

16. Day, L., Mozuraityte, N., Redgrave, K., McCoshan, A. *Preventing Early School Leaving in Europe Lessons Learned from Second Chance Education*. 2013. P.51-52.

17. ESS V NOVICAH. *Wielkopolska vocational education programme picks up award*. 2015. źródło: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=67&langId=sl&newsId=8590>

Nazwa inicjatywy	Ochotnicze Hufce Pracy, OHP / Voluntary Labour Corps
Grupa docelowa	Osoby z grupy NEET
Działania	Poradnictwo zawodowe, szkolenia zawodowe, psychologowie i prawnicy, korzystanie z kursów języków obcych, komputerów, jazdy samochodem, kursy przedsiębiorczości i szkolenia w dziedzinie umiejętności społecznych.
Wyniki	Łącznie w 2014 r. z inicjatyw OHP skorzystało 7 400 młodych ludzi.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny,
Obszar	Polska
Informacje ogólne	<p>Ochotnicze Hufce Pracy są państwową jednostką organizacyjną działającą w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu młodych ludzi. OHP to instytucja rynku pracy nadzorowana przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej, która realizuje zadania państwowe skierowane do nastolatków powyżej 15 roku życia, oraz bezrobotnych poniżej 25 roku życia.</p> <p>Obejmuje to działania służb zatrudnienia, przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i społecznemu wykluczeniu, jak również zadania związane z edukacją i wychowaniem. Struktura OHP składa się z 750 jednostek organizacyjnych i oddziałów działających na terenie całej Polski.</p> <p>W perspektywie finansowej UE na lata 2007-2013 Ochotnicze Hufce Pracy stały się jednym z kluczowych wykonawców Europejskiej Młodzieżowej Inicjatywy Zatrudnienia. Inicjatywa stara się pomóc osobom z grupy NEET.</p>

Tabela 30. Inicjatywa Ochotniczych Hufców Pracy, OHP

Działania finansowane przez EFS w Polsce koncentrowały się na rozwoju i efektywności systemów instytucjonalnych i ich pracowników, pracujących nad pomyślnością życiową młodzieży wzrastającej w instytucjach oświatowych i opiekuńczych. Niemniej jednak, były również dobre projekty, które pracowały bezpośrednio z bezrobotnymi młodymi ludźmi i młodymi osobami zagrożonych wczesnym porzuceniem nauki. Polska zainwestowała wiele zasobów w pracę z dziećmi i młodzieżą z placówek opiekuńczych, aby udało im się z powodzeniem opuścić taką zinstytucjonalizowaną placówkę czy rodzinę zastępczą. Chociaż projekty te koncentrowały się przede wszystkim na społecznym aspekcie osobistego rozwoju, zewnętrzne ewaluacje wskazują, że działania te miały wpływ na umiejętności społeczne młodzieży przyczyniające się do zdobycia zatrudnienia.

7. Szwecja

Szwecja w latach 2007-2013 wdrożyła kilka projektów mających na celu zapobieganie bezrobociu wśród młodzieży, między innymi projekty skierowane do młodzieży z grupy NEET i osób przedwcześnie porzucających naukę. Dwa z tych projektów miały charakter ogólnokrajowy (Unga In i Plug In), a dwa - regionalny (*Projekt Coachingowy w Sandviken-Hofors* i *Youth Into Work / Młodzież do Pracy W18-24*).

Nazwa projektu	Unga In
Grupa docelowa	Osoby z grupy NEET, w wieku 16-24 lat
Działania	Kampania informacyjna na rzecz młodzieży, tworzenie sieci „ambasadorów” - nauczycieli i pracowników opieki społecznej, doradztwo, usług w zakresie zatrudnienia, porad psychologa, młodych marketingowców (młodych ludzi z podobnym doświadczeniem życiowym, co grupa docelowa) z biura zatrudnienia, pracowników socjalnych. Ambasadorzy informowali, kształcili i wspierali zmarginalizowanych młodych ludzi i nawiązywali z nimi kontakt osobisty, aby ich zaangażować.

Nazwa projektu	Unga In
<p>Wyniki</p>	<p>Pod koniec projektu <i>Unga In</i> brało w nim udział 1 008 młodych ludzi, z czego 571 osób ukończyło program – spośród nich 23% kontynuowało pracę, a 35% weszło w system edukacji.</p> <p>Oprócz dostarczania informacji na eventach i przy pomocy nauczycieli lub pracowników opieki społecznej, projekt oparł się na "ambasadorach" w realizacji celu złagodzenia rozbieżności między usługami wsparcia a osobami potrzebującymi pomocy. Ponieważ ostatnio znajdowali się oni (ambasadorzy) w tej samej sytuacji, co grupa docelowa, mogli łatwiej się z nimi porozumieć.</p>
<p>Finansowanie</p>	<p>Regionalne, Europejski Fundusz Społeczny</p>
<p>Obszar</p>	<p>Szwecja</p>
	<p>Projekt zapewnił uczestnikom spójne i zindywidualizowane wsparcie, dzięki swojemu wielofunkcyjnemu zespołowi i współpracującym partnerom, takim jak szkoły i instytucje opiekuńcze. Przyczynił się do holistycznego, kompleksowego podejścia do poszczególnych uczestników (tzn. z uwzględnieniem ich całych okoliczności życiowych), co w zamian stwarzało realistyczne oczekiwania młodych uczestników. Jednym z głównych powodów sukcesu było to, że menedżerami projektu byli młodzi ludzie, co przyczyniło się do wzrostu zaufania wśród uczestników. Projekt został wdrożony w pięciu miastach: Sztokholmie, Göteborgu, Malmö, Skellefteå i Gävle.</p>

Tabela 31. Projekt *Unga In*

Projekt *Plug In / Włącz się* to bardzo szczególny projekt, ponieważ wiąże się z zaangażowaniem wielu partnerów na różnych szczeblach zarządzania: pięć regionów, 70 gmin (pierwotnie 55 gmin, ale liczba ta rośnie) na szczeblu lokalnym, a „u korzeni” są to szkoły podstawowe, obywatelskie organizacje

pozarządowe oraz inni partnerzy zaangażowani do działania w celu zmniejszenia liczby osób przedwcześnie kończących naukę na poziomie szkoły średniej. Projekt pracuje z dwoma grupami docelowymi: młodzieżą, której grozi opuszczenie szkoły bez ukończenia edukacji i młodymi ludźmi, którzy już opuścili szkołę przed jej ukończeniem. Projekt składa się z kilku podprojektów i działań w gminach, ale także działań, które są wspólne dla wszystkich, jak platforma internetowa *Pluginnovation* czy przewodnik *Zamień nieobecności na obecność*. Od momentu wdrożenia projektu na poziomie regionalnym przykład *Plug In Västerbotten* robi dobre wrażenie. W projekcie *Plug In Västerbotten* w Szwecji, finansowanym przez EFS, uczestniczyło blisko 300 studentów - jego celem było zmniejszenie liczby osób porzucających szkołę średnią. Projekt przyniósł bardzo dobre wyniki: wzrosła frekwencja uczniów w szkołach średnich uczestniczących w projekcie, nastąpiła także poprawa wyników nauki wśród uczniów tych szkół. Działania obejmowały motywacyjny coaching i dostosowywanie metod nauczania tak, aby ułatwić uczniom osiągnięcie celów edukacyjnych.

Projekt prowadzony jest przez Szwedzkie Stowarzyszenie Władz Lokalnych i Regionów.

Nazwa projektu	Włącz się / Plug In
Grupa docelowa	Osoby przedwcześnie kończące naukę w wieku 16-20
Działania	Opracowanie przewodnika <i>Zmieniana nieobecności w obecność</i> , rozwój platformy internetowej <i>Pluginnovation</i> , konferencje, coaching i wsparcie, pomoc w nauce dla uczniów, poradnictwo zawodowe, warsztaty, działania regionalne.
Wyniki	Informacje podsumowujące o wynikach nie są dostępne.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Szwecja

Nazwa projektu	Włącz się / Plug In
<p>Informacje ogólne</p>	<p>Inicjatywa <i>Plug In</i> połączyła osobiste działania z działaniami skierowanymi do gmin, szkół i społeczeństwa w co najmniej 70 gminach w celu poprawy kontekstu edukacyjnego w sposób trwały i zrównoważony. Ważnym elementem <i>Plug In</i> była platforma <i>Pluginnovation</i>, na której zebrano badania, metody interwencji, statystyki i innowacje związane z kwestią porzucania szkoły.</p> <p>Zasadnicza część <i>Plug In</i> składała się z ponad 100 inicjatyw lub projektów, które zostały opracowane i wdrożone na poziomie lokalnym, miejskim lub w szkołach.</p> <p>Podręcznik i platforma internetowa zawierały działania na rzecz interwencji, badań, statystyk i innowacji. <i>Pluginnovation</i> miała służyć jako centrum zasobów, głównie dla praktyki i badań, zarówno w gminach zaangażowanych w projekt, jak i innym zainteresowanym stronom.</p>

Tabela 32. Projekt *Włącz się / Plug In*

W dwóch miastach - Sandviken i Hofors, wdrożono regionalny projekt, który zajmował się problemem bezrobocia młodzieży spośród imigrantów. Nazwa projektu to *Projekt Coachingowy w Sandviken-Hofors / Coaching Project in Sandviken-Hofors* (zob. tabela poniżej). Uczestnikom zaoferowano możliwość zdobycia doświadczenie zawodowego i odbycia szkoleń, z udziałem trenera/coacha. Wymieniano się spostrzeżeniami, a także omawiano metody na różnych forach w Holandii, Belgii, Niemczech i Irlandii.

Nazwa projektu	Projekt Coachingowy w Sandviken-Hofors
<p>Grupa docelowa</p>	<p>Młodzi ludzie (w tym niepełnosprawni), imigranci</p>
<p>Działania</p>	<p>Coaching, szkolenia, doświadczenie zawodowe, Klub Śniadaniowy z udziałem terapeuty kognitywnego, trenera zdrowia.</p>

Nazwa projektu	Projekt Coachingowy w Sandviken-Hofors
Wyniki	Od początku projektu uczestniczyło w nim 769 osób (549 osoby w Sandviken i 220 osób w Hofors). Łącznie 30% uczestników zintegrowało się z rynkiem pracy, a 21% uczestników pozostało w systemie edukacji.
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Szwecja
Informacje ogólne	Projekt powstał w dwóch gminach - Sandviken i Hofors. Jego celem było zapewnienie młodym ludziom w wieku 18-25 lat, i imigrantom w wieku od 25 do 64 lat, pomocy w znalezieniu zatrudnienia.

Tabela 33. Projekt *Coachingowy w Sandviken-Hofors*

Projekt Młodzież do Pracy - W18-24 obejmował większy obszar - Dalarna, region w środkowej Szwecji (zob. tabela poniżej).

Nazwa projektu	Młodzież do Pracy / Youth into Work 18-24
Grupa docelowa	Bezrobotni młodzi ludzie w wieku 15-24 lat, mający trudności z wejściem na rynek pracy, ale którzy najprawdopodobniej będą współpracować.
Działania	W każdej gminie wdrożono "Program szkolenia i staży" dla młodych ludzi (szkolenia, eventy sieciowe i wsparcie w realizacji programu), opracowano i wdrożyło "drzwi" (koordynacja w obrębie gminy dotycząca młodych osób bezrobotnych) lub "Wspólny wkład" (koordynacja ze wszystkimi władzami zgodnie ze wzorem Szwedzkiego Stowarzyszenia Władz Lokalnych i Regionów), opracowano i wdrożono "Weryfikację Kompetencji", narzędzie informowania nt. i udowadniania wyników uczenia się w trybie pozaformalnym.
Wyniki	Około 60% uczestników (w sumie było 2 875 uczestników) studiowało lub pracowało po zakończeniu partycypacji w działaniach projektu.

Nazwa projektu	Młodzież do Pracy / Youth into Work 18-24
Finansowanie	Europejski Fundusz Społeczny
Obszar	Dalarna, Szwecja
Informacje ogólne	15 gmin z regionu Dalarna w Szwecji współpracowało, aby ułatwić wejście na rynek pracy młodzieży, która napotkała problem z zatrudnieniem. Współpraca trwała cztery lata objęła 15 gmin i lokalne urzędy pracy

Tabela 34. Projekt *Młodzież do Pracy / Youth into Work W18-24*

Visby (miasto na wyspie Gotland) była jedną z gmin, w których wdrożony został projekt ESF w skali lokalnej. Projekt *UNGDOMSKRAFT* (Siła Młodzieży) skierowany jest do młodych ludzi (16-20 lat), którzy nie uczęszczali do szkoły średniej, którzy przedwcześnie opuścili szkołę i dlatego byli narażeni na wykluczenie społeczne. Okres trwania projektu wynosił około sześciu miesięcy i był dość elastyczny w odniesieniu do lokalizacji działań. Działania miały się odbywać w Domu Młodzieży Fenix w Visby, ale tych, którzy nie mogli tam przybyć, odwiedzał zespół projektu i specjaliści. Projekt został zrealizowany w latach 2011-2012 i uzyskał dodatkowe finansowanie w 2014 r. W pierwszej fazie projektu w jego działaniach uczestniczyło co najmniej 70 młodych osób: opracowywanie indywidualnych planów działań, poradnictwo, szkolenie zawodowe, zapisy na kursy dla dorosłych, staże i ukończenie szkoły. Dodatkową cechą w fazie kontynuowania działań projektowych była współpraca na poziomie krajowym i ponadnarodowym.

Szwecja prowadzi szereg inicjatyw i projektów mających na celu zmniejszenie stopy bezrobocia, a kraj ten jest jednym z nielicznych w Regionie Morza Bałtyckiego, który ma projekty zakładające docieranie do tych osób, które są niedostępne dla publicznej służby zatrudnienia. Co więcej, w Szwecji zrealizowano kilka, za to zakrojonych na dużą skalę i zarządzanych wielopoziomowo projektów, które obejmowały działania prewencyjne i integracyjne dla osób przedwcześnie kończących edukację. Realizowane projekty obejmowały osoby przedwcześnie kończące naukę, bezrobotną

młodzież i osoby z grupy NEET, a także nauczycieli, pracowników urzędów pracy, specjalistów ds. pracy środowiskowej i innych. Projekty zakładały pomoc dla bezrobotnej młodzieży równoległe na dwóch frontach: jako skierowaną do osób bezrobotnych i przedwcześnie kończących naukę, a także do systemu oświaty, zatrudnienia i pomocy społecznej. Kluczem do sukcesu była fakt, że projekty były duże i angażowały wielu partnerów z różnych szczebli zarządzania. Napotykanne trudności stanowiły miarę efektów w postaci wyników projektów, ponieważ działania zostały zdefiniowane w dość skomplikowany sposób. Niemniej jednak, należy wziąć pod uwagę pozytywne skutki szeroko zakrojonych projektów (począwszy od administracji i wdrażania, a skończywszy na wewnętrznej ewaluacji) jako najlepszych przykładów prób zaspokojenia potrzeb osób z grupy NEET.

WYBRANE NARZĘDZIA I METODY PRACY Z MŁODZIEŻĄ

Poniżej przedstawiono najciekawsze metody pracy z młodzieżą opracowane przez UBC (Union of the Baltic Cities) - Związek Miast Bałtyckich

Zarówno doradcy, jak i nauczyciele z miasta Turku w Finlandii uważają, iż:

"elastyczne kształcenie podstawowe jest skierowane do młodych ludzi, którzy są narażeni na wykluczenie się z systemu podstawowej edukacji bez ukończenia szkoły podstawowej. W elastycznej edukacji podstawowej nauczanie odbywa się na przemian w szkole i w miejscu pracy. Osoby takie korzystają w sposób elastyczny również z innych środowisk nauki. W klasie, poza nauczycielem zajmującym się specjalnymi potrzebami, znajduje się również nauczyciel ds. młodzieży. Uczniowie uczą się w małych grupach - do dziesięciu uczniów. Każdy uczeń otrzymuje plan nauki, a w razie konieczności osobisty plan dotyczący ustaleń w zakresie nauczania

Uczniowie z poziomu podstawowej edukacji mają szansę dowiedzieć się więcej na temat szkoły średniej i różnych możliwości zdobycia zawodu/pracy.

Zapewnienie uczniom z poziomu podstawowej edukacji większej ilości informacji o możliwościach edukacyjnych na poziomie szkoły średniej zwiększa ich wiedzę na temat istniejących opcji edukacyjnych. Wyjaśnia też błędne koncepcje dotyczące możliwości oferowanych przez instytucje kształcące w zawodzie, a także zwiększa zrozumienie przez uczniów pracy zawodowej, różnych zawodów i umiejętności potrzebnych w życiu zawodowym.

Głosy młodych ludzi powinny być wysłuchane i powinni być oni w stanie uczestniczyć we wszystkich sprawach, które ich dotyczą. Uczestnictwo i możliwość wywierania wpływu to tematy, które zyskały kluczową rolę w wielu strategiach miejskich w Finlandii. Ważne jest, aby każdy mieszkaniec, w tym młodzież, miał okazję zostać wysłuchanym i miał możliwość wywierania wpływu na podejmowanie decyzji w życiu społeczeństwa. Punkt widzenia młodych ludzi jest szczególnie istotny w planowaniu skierowanych do nich usług. Młodzi ludzie, którzy zyskali doświadczenie poprzez uczestnictwo i głoszenie swoich opinii, stali się aktywnymi członkami społeczeństwa¹⁸.

Miasto Tampere, Finlandia

"Młodzi ludzie, uczniowie, studenci, klienci itp. biorą udział w podejmowaniu decyzji a każdym poziomie wykształcenia i w administracji miejskiej, zwłaszcza w sprawach mających bezpośredni wpływ na ich sytuację lub na jej planowanie i opracowywanie".

Nowoczesne środowiska uczenia się na wszystkich szczeblach edukacji

Fiński system edukacji, a w szczególności program nauczania, są oparte na szkolnictwie, co pozwala nam używać elastycznych i wszechstronnych metod pedagogicznych w celu motywowania młodzieży. Środowiska nauki w szkołach przypominają w jak największym zakresie życie zawodowe. Na przykład, Tampere przyjęła program Ja i Moje Miasto jako środowisko

---

18. Związek Miast Bałtyckich, UBC Task Force on Youth Employment and Well-Being RAPORT KOŃCOWY: The Good, The Bad and The Next Practices, Turku, październik 2015

uczenia się. Jest to nagradzana koncepcja przedsiębiorczości, ekonomii i społeczeństwa. To środowisko edukacyjne jest finansowane przez miasta, firmy i Ministerstwo Edukacji. Łączy ono uczniów i nauczycieli, studentów uniwersytetu, firmy i władzę.

Fiński system edukacji opiera się na zaufaniu do profesjonalizmu, kulturze zaufania do profesjonalizmu nauczycieli i dyrektorów, oceniających, co jest najlepsze dla studentów i rejestrujących ich postępy. Ewaluacja jest postrzegana jako narzędzie rozwoju, a nie jako narzędzie inspekcji.

Centrum Tampum LUMATE (Nauki Przyrodnicze, Matematyka, Technologia) ma na celu inspirowanie dzieci i młodzieży do nauki, matematyki i technologii oraz do aktywnego spędzania wolnego czasu.

W tym celu Centrum współpracuje ze szkołami; przy bezpłatnych klubach naukowych dla uczniów, wspierając nauczycieli i kształcąc ich, oraz wynajmując sprzęt laboratoryjny i dostarczając różne materiały. Centrum Lumate to wspólny wysiłek trzech uczelni w Tampere, częściowo finansowany przez Miasto Tampere. Znajduje się ono w Technologicznym Liceum Ogólnokształcącym.

Aktiivipassi (Paszport działalności)

Miasto Tampere wydaje paszport dla osób, które otrzymały wsparcie do zarobków z powodu uzyskiwania niskich dochodów przez ponad rok. Paszport umożliwi bezpłatny przejazd autobusami miejskimi oraz bezpłatny wstęp do niektórych obiektów sportowych i muzeów.

Doświadczenie miasta Næstved, Dania

Program Næstved Kommune odniósł sukces w motywowaniu młodych ludzi, korzystając z programu mentoringu młodzieżowego.

Młoda osoba potrzebująca rozwoju społecznego i rekreacyjnego, a także wsparcia emocjonalnego ma przydzielonego mentora. Program ten stosuje się również do młodych ludzi, którzy nie mają rodziców lub innych dorosłych jako wzorców, a także dla młodzieży, które otrzymywały zasiłek dla bezrobotnych przez dłuższy czas. Naszym celem jest to, aby 95% populacji

młodzieży ukończyło oświatowy program edukacji dla młodzieży.

Næstved Kommune uczestniczył w projekcie mentorskim w latach 2012-2014, a wyniki pokazały, że posiadający swoich mentorów młodzi ludzie mieli lepsze osiągnięcia edukacyjne i bardziej pozytywne podejście do szkoły. Jednocześnie program ograniczył niektóre z negatywnych zachowań i wpłynął na postawy społeczne młodzieży w pozytywny sposób. Podczas projektu Næstved utworzył Korpus Mentorski. Korpus ten ma obecnie swoją siedzibę w Centrum Zasobów Næstved, gdzie mentorzy odbywają cotygodniowe spotkania. Lub też, alternatywnie, młodzież spotyka się ze swoimi mentorami regularnie we własnym środowisku.

Mentoring w Næstved gwarantuje młodej osobie, że jest ktoś, kto się o nią troszczy, i że nie jest ona sama w codziennych sprawach. Program wywarł pozytywny wpływ na życie młodych ludzi i zmotywował ich do powrotu do szkoły i zdobycia wykształcenia.

Mentoring był częścią reformy zasiłków dla bezrobotnych, która weszła w życie w Danii w dniu 1 stycznia 2014 r.

Miasto Karlskrona, Szwecja

Kompetensare 2.0 to nowy model opracowany we współpracy z firmami, aby wdrożyć młodzież do pracy lub edukacji. Kompetensare 2.0 to współpraca między gminą, agencją pracy, związkami zawodowymi i lokalnymi przedsiębiorstwami w celu zmniejszenia bezrobocia wśród młodzieży i rozwiązywania problemów związanych z brakiem siły roboczej w przyszłości. Kompetensare 2.0 oznacza, że młode osoby poszukujące pracy są zaproszeni do zgłoszenia się do programu o treści określonej przez dany sektor, i jest ważne, aby młodzież miała wiedzę o tym, jak stać się bardziej atrakcyjnym na rynku pracy. Program składa się z 6 tygodni modułowych szkoleń (Praca i Kariera - Opieka zdrowotna - Wiedza biznesowa i Gospodarka - Środowisko pracy, Bezpieczeństwo i Wiedza o związkach zawodowych - Budowanie zespołu), a następnie 6-12 tygodni praktyki w biznesie. Celem jest dopasowanie młodych ludzi do potrzeb firm.

Miasto Liepāja, Łotwa

Przyjęcie u burmistrza miasta/przewodniczącego rady i nagroda pieniężna dla wybitnych uczniów za osiągnięcia i sukcesy w badaniach na poziomie krajowym, lub konkursy międzynarodowe:

Dwa razy w roku uczniowie są zaproszeni przez Przewodniczącego Rady Miejskiego i otrzymują nagrody pieniężne za osiągnięcia w nauce.

Szkoły dla uzdolnionych i utalentowanych uczniów:

Zapraszamy uczniów zdolnych i utalentowanych do udziału w "Szkołach dla utalentowanych dzieci", gdzie uczniowie mogą uzyskać szerszą wiedzę na temat przedmiotów za pomocą wykwalifikowanej kadry nauczycieli i profesorów szkół wyższych.

Dostępność nieformalnej edukacji w szkołach i w Centrum Dzieci i Młodzieży (Centrum Dzieci i Młodzieży ma 4 oddziały):

Za udział w zajęciach pobierana jest opłata, ale mamy system umożliwiający bezpłatną edukację pozaformalną dla niektórych specjalnych grup uczniów, ulgi lub system zachęt.

Działania szkolne w projektach międzynarodowych (ERASMUS +), konkursy na poziomie krajowym i miejskim oraz konkursy sportowe:

Szkoły uczestniczyły w 7 projektach ERASMUS + w latach 2014-2016, z takimi konkursami krajowymi jak: krajowy konkurs wielkoformatowy "DIENA", konkursy "What's Up"/"Co słyhać?", konkurs rysunkowy "Moja Łotwa", konkurs projektowy "Zinis", konkurs czytelniczy "Dziecięce Jury", konkurs "Najbardziej przyjazna klasa" itp..

Tydzień kariery, Tydzień Kreatywności

"Tydzień kariery" - impreza krajowa, w której w 2014 roku wzięło udział 48 miast, odbyło się 200 różnych imprez motywacyjnych dla młodzieży. Tydzień kreatywności w Liepāja, gdzie szkoły organizują różne wydarzenia z treściami edukacyjnymi (wycieczki, specjaliści są zapraszani do szkół w celu opowiedzenia o swoich historiach sukcesu).

Wystawa "Wyprodukowano w Liepāja", gdzie przedsiębiorcy prezentują swoje osiągnięcia. W 2015 r. swój udział zgłosiło 200 firm.

Organizacje Straży Młodzieży i działania

Łotewski Narodowy Bohater mitologiczny Lāčplēsis i konkurs z nagrodą jego imienia. To coroczne wydarzenie dla młodzieży szkolnej i straży młodzieżowej. Młodzież konkuruje w różnych konkurencjach paramilitarnych i uczestniczy w biegu na wytrzymałość.

Shadowing

Doroczne wydarzenie na poziomie krajowym; w 2015 r. było to około 5000 uczniów z całego Łotwy, którzy towarzyszyli politykom, przedsiębiorcom i różnym specjalistom, aby poznać ich codzienne obowiązki i umiejętności.

Narzędzia i metody: E-Klasa

Każde środowisko kształcenia kompleksowego posiada e-rejestr, który jest dostępny dla nauczycieli, uczniów i rodziców. W rejestrze tym można zobaczyć stopnie i postępy, spóźnienia i wiadomości od nauczycieli.

Asystent personelu

W każdej szkole mamy nauczyciela społecznego i psychologa, a w niektórych szkołach jest także doradca zawodowy. Wszyscy specjaliści angażują się w pracę z uczniami, kiedy jest to naprawdę potrzebne.

Zespół wsparcia w szkole.

Administracja szkolna, specjaliści (nauczyciele społeczni, psycholog) i nauczyciele tworzą zespół wsparcia, który współpracuje z uczniami, którzy mają zaburzenia społeczne, problemy w nauce, zaległości w lekcjach i problemy z zachowaniem. Zespół stara się znaleźć rozwiązania poprzez indywidualne podejście.

Miasto Liepāja - środowisko E-learning

www.lip.lv

- Każdy uczeń ma dostęp do różnych środków pomocy e-learningu dla wszystkich przedmiotów: matematyki, j. łotewskiego, historii, geografii, nauk przyrodniczych itp...

Rada Uczniowska w każdej szkole i Miejska Rada Uczniowska

- Uczniowskie Rady organizują zarówno wydarzenia edukacyjne jak i rozrywkowe
- Jeden z przedstawicieli każdej Rady Uczniów jest zaangażowany w działania Rady Miejskiej. Uczniowska Rada Miejska organizuje imprezy na poziomie miasta, w których uczestniczyć mogą wszystkie szkoły, a także bierze udział w działaniach na poziomie krajowym.

Dom Młodzieży - wolontariusze, udział w międzynarodowych projektach.

- "Dom Młodzieży" jest organizacją w Liepāja, która z chętnie przyjmuje i przeprowadza wymianę wolontariuszy z Unii Europejskiej i innych krajów (Ukraina, Turcja). Młodzieżowa organizacja pozarządowa to kolejna platforma, na której młodzi ludzie mogą spotykać się i dążyć do realizacji swoich zainteresowań;
- Dom pisze wnioski i wdraża projekty międzynarodowe. Oferuje różne programy wymiany w innych krajach UE.
- W Domu Młodzieży potrzebny jest doradca zawodowy.

Nauczyciele w szkołach z Unii "Misja Możliwa"

Unia "Misja Możliwa" oferuje szkołom nauczycieli stosujących innowacyjne metody nauczania i pomagają uczniom, którzy mają problemy w nauce. Unia organizuje również obozy letnie, na których młodzi ludzie mają okazję poznać podstawy różnych dziedzin poprzez badania, wycieczki przyrodnicze i gry¹⁹.

PODSUMOWANIE

Jak widać, w ostatnich latach w krajach Europy Wschodniej i Północnej poważnie zaczęto rozważać problem PKN/ESL i generować sposoby walki z tym zjawiskiem. Działania podjęte w tej dziedzinie obejmowały przede wszystkim wsparcie dla młodych ludzi, którzy z różnych powodów porzucili szkołę. W zależności od potrzeb, które były najbardziej pilne w danym mieście/regionie, zaprojektowano stosowne programy. Zauważamy, że w większości przypadków projekty skierowane były do młodych ludzi, którzy jakoś zagubili swoje życiowe i edukacyjne ścieżki. Często wpływ na takie zagubienie mogą mieć takie czynniki jak wykluczenie społeczne, ubóstwo, problemy rodzinne czy inne. Różnice w wieku uczestników grup docelowych wynikają z wewnętrznych kryteriów i standardów poszczególnych krajów.

Widzimy więc, że wszystkie te działania są doskonale dopasowane zarówno do potrzeb ludzi, jak i polityki i strategii w Europie. Dzięki takim inicjatywom młodzi ludzie mają szansę poczuć, że nie zostali pozostawieni sami sobie, że problemy, z którymi się zmagają, znajdują zrozumienie u innych. A fakt, że kontakt z instytucjami i organizacjami daje poczucie, że przy ich poparciu można zrobić więcej, stwarza szansę na odbudowanie zaufania zarówno do samego siebie, jak i własnego potencjału, a także organizacji pomocowych (i nie tylko) i państwa.

Jest to pomoc, która nie bazuje na administrowaniu gotowymi rozwiązaniami. To jest pomoc, dzięki której uczestnicy mają szansę rozwijać swoje umiejętności i wykorzystywać je w późniejszym życiu, osobistym i zawodowym. Krótko mówiąc - dostali wędkę, a nie rybę.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

„Projekt został zrealizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Projekt lub publikacja odzwierciedlają jedynie stanowisko ich autora i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w nich zawartość merytoryczną.”